

# كۆل سۆز

مۆھىم مەنبەگە كىشىگە يەللىرى  
دەزگە رۇشەنلەردى (شەنەق) پارتىيە كىيىمىگە

شمارە (۴۲) ئاب (۲۷۰۸) كوردى (۲۷۰۹) مىلادى

حكومت ھەرىم كوردستان و تونايگ تارىخى  
دانيشتن ئەردۆگان - تورك يەكمين گام  
ئىجابى وەرە و ئوا  
ئەرا ئەو ك مىدىا لە خزمەت كۆمەنگا بووگ

و دبان بالەيل پەپولەي عاشق  
و دەم بوو گوللەي دووسى  
و دل نەنم واران خەمسىر و پاك  
لە بان فەرش سەوز و دھار  
دەنگ شەفەق  
چرپەيگە لە گوش عاشقەيل شار

**RADIO SHAFaq**  
BAGHDAD FM 102



www.shafaq.com







ئەرو پەنج شەممە و ئەمەدە بوین سەرۆک هەلوژاریگ هەرێم کوردستان و ئەندامەیل پەرلەمان و هەمیش و ئەمادە بوین سەرۆک تالەبانی و ژمارە ی فەرەگ لە سیاسەتە دارەیل عیراقی و دبلۆماسیەیل بیگانە لە هەولێر بەکەمین دانێشتن خول یا دەورە تازە ی پەرلەمان کوردستان بەرپا کرەیی و بریار یا قەرارە سەرۆک هەرێم و ئەندامەیل تازە قەسەم یاسایی یا قانونی بخوون و شایەدیش سەرۆک هەرێم کەسیگ ئەرا دامەزرانن کابینە تازە ی هەرێم کوردستان بسپاریگ . بی گومان پەرلەمان تازە لەوە ختیگ دەس وە کارەکانی کە یگ ک هەرێم کوردستان وەل چەندین کیشە ی گەورابو یجگ ناوخوویی و دەرهگی و هەمیش وەل تەحەدیەیل تازە یگ روی وەروی بووگ . کیشەیل سەرەکی ک لەناکوویەیل ناوینی بەغدا و هەولێر لەباوەت ناوچەیل داوریگ لە خاک کوردستان و مەسەلە ی ریکگەفتنە نەفتیەکان ئەرا کر یگ لە ناوینی هەرێم کوردستان و چەن شەریکە یگ کەورای جەهانی و قەیران سیاسی و ئەمنی ناوینی لیست برابەتی نەینەوا لە موسل و لیست حەدبا دەس وەپی کە یگ تا هاتنە مەیدان هاو پەیمانەیل تازە ئەرا ناو پەرلەمان و ئەمادە کاری ئەرا هەلوژاردنەیل پەرلەمانی عیراق و هاو پەیمانە ی بسان وەل کام لایەن و لیست بگرە ی تا کیشەیل ئەمنی ناوچەیل کوردنشین دە یشت هەرێم و پە یویندی وەل ولاتەیل هاوسا وە تاییەت لە شوین ئەو گوێرانکارە یلەک لەی دو یاخرە لە ناوخووی ئیران وەدی هاتگە و هەمیش ئەو ئالشت و ئوولشتەک لە سیاسەت حکومەت ئەردوگان لەوەراوەر کیشە ی کورد لەولاتەگی وەدی هاتگە و دە یان کیشە و گرتتەر بی گومان ئەیانە سەرە کبێرتن ئەو کیشە و گرتتە یلەسەک حکومەت و پەرلەمان تازە ی کوردستان وەلیانا روی وەروی بووگ و با بەد ئەرا هەر کام لەو کیشەیل سەختەر یگە چارە ی عاقلانە و گونجیاک بوینیگە تا چشتیگ لە دەس کەفتەیل مللەت هەرێم کوردستان زیای بکە یگ نەگ دەسکەفتەیل دو دەبە ی ئی دو یاخرە یخە ی مە ترسیبە . بی گومان ئەگەر سەرۆک و پەرلەمان و حکومەت هەرێم کوردستان و هیزەیل سیاسی کوردستانی وە گشت هویر و ئایدیۆلۆجیا گانیان لەوەراوەر کیشە چارە نوێ سارەکان و سەر جەم گرتتەیل ئیسی مللەت کورد وەگشتی و هەرێم کوردستان وە تاییەت یەک هەلو یست و یەک دەنگ و تەبا نەون؛ نەگ کیشە و گرتتەیل ناو بریاک وە پیمان چارە سەر نیە کرەیی بەلگم گرتتەیل تازە یگ تە یگە وەردەم مللەت و هەری مە گەمان و خودای ناکەردە سەر جەم دەسکەفتەیل و رەنج چەندین سالەمان کە فیکە وەر هەرە شە ی دوژمنەیل قەسەم خوار دگ مللەت کوردستان؛ وەل ئومید سەرگەفتن و سەر بەرزی ئەرا سەرۆکایەتی و پەرلەمان و حکومەت تازە ی هەرێم کوردستان لەئەرکەیل و کارەیل تازە یان؛ ئارەزوومە ندیم ک لەی قوناغ هەسیارە لە میژوو مللەتە گەمان زیاتر لە جاران هەس وەوەر پرسیار یەتی بکە ییم و کاروان ئازادی و دیموکراتی کوردستان و عیراق وەرە نو! بوە ییم ئینشائەللا .

سەر نوێسەر



48

هونەر مەند ناودار و دەنگخووش  
کورد حەسەن زێرەک خاوەن  
بەستە و مە قام.....



22

یەکیگ لەو تاییە تەمەندیە یلە ک  
تاکە یل کوومە نگا لە یە کتر جیاوە  
کە یگ.....



15

عەبدولاکو ییل سەرۆک  
تورکیا لە تە سەر یجیگ وە شیبو ی  
نازایانە وە تگە.....

سەر نوێسەر

عەلی حەسین فەیلی

بەرئۆبەر نوێسانن

ماجد سویرە میری

دەستە ی نوێسەرە ییل

جەمال ئەرکوازی

ئاراس جواد

سارا عەلی

نسرین میرزا

ئارام حەسەن

ئەمادە کردن هونەری

لەیس عیسا ئیبراھیم

Tel:

07901373702

7403411

8836604

gullsoo@shafaaq.com

نرخ ۱۰۰۰ دینار

- ٦ هەلوژاردنەیل هەرێم کوردستان و تاقیکردنە وە یا ئمتحان تازە یگ .....
- ٨ تاییە تەمەندیەیل هەلوژاردن ئی جارە ی کوردستانە .....
- ١٦ کوردستان گەورا و دا بەش کردنی و شوو پش و راپەرپنە یلی .....
- ٢٦ کیشە ی کورد کیشە ی تورکیاس .....
- ٣٠ سارماتیەیل لە میژوو یا تاریخ .....
- ٣٣ میرنشینی حەسنەوی چوین دروس بوی و چوین رمیا .....

خاوەن ئمتیاز دەزگای رۆشنیری و راگەیانندی کوردی فەیلی (شەهەق)



# حکومت ههریم کوردستان و قوناغیگ تاریخی

ناسو حاجی



له (18) سال گوزه‌یشت هریم کوردستان قه‌یریگ قوناغ جیاواز وه‌خوه‌یه‌وه‌دیه، ک هر به‌یکگ له‌لیان وه جووریگ باس و تاریف کریه‌یگ. سه‌ره‌تایه‌یل دویای رایه‌رین وه نه‌زموون بویچگ و ولات کاولکریاک دویای رژیم به‌عس و، ناو‌راس نه‌وه‌ده‌یل وه مالویرانی کورد و خواست ریکه‌ستن مال کورد و سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی تازه‌یشت وه‌قه‌یریگ پیشکه‌فتن و پرووسه‌ی حوکمرانی له‌کوردستان ناسریه‌یگ.

وه‌لی له‌شوون پرووسه‌ی نازادکردن عیراق گشت چشتیگ له کوردستان گویریان هاته‌بانی، ک نه‌ویش بیگومان وه‌ره‌و خاستر بوین ژیان و گه‌شه‌کردن دیموکراسی و دایینکردن خزمه‌تگوزاری نه‌را هاوولاتیبه‌یل وه‌جووریگ ک هر تاکیگ له کوردستان هس بکه‌یگ ولات و کومه‌لکا و حکومته‌ و ده سکه‌فته‌یلی ها له‌خزمته‌ نه‌و.

وجود تیچیرفان بارزانی له سه‌ره‌کابته‌ی نه‌و کابینه کاربکه‌ری

داشت له‌بان گورجی پیشکه‌فتن و جوانه‌وکردن کوردستان، نه‌و کابینه هه‌ول نه‌وه‌دا کوردستان له‌سی قوناغه‌گه‌ی وه‌رینی به‌رینکه‌وه‌ی، ک نه‌ویش وه فراوانکردن روی وه دیموکراسی و نازادی تاک و به‌کخستن هه‌لویت سیاسی و چشته‌یل تر، وه‌رجه گشتیانیشت پرووسه‌ی ناوه‌دانکردنه وه‌ره‌سیه گشت گووشه‌یگ کوردستان، هر له‌وه‌ر نه‌وه‌یش دوینیم زوورم بودجه یا میزانیه‌ی کوردستان و کهرت یا قه‌تاع وه‌به‌رهاوردن نه‌را بنیاتان و جوانه‌و کردن ناوایه‌یل کوردستان ته‌رخان کریا، وه تایه‌ت شار هه‌ولیر ک جوانه‌و کریا و بویه پایته‌خت کوردستان.

تیچیرفان بارزانی ک نه‌وه‌ی تاریخیک کویه‌ن سه‌ره‌کردایه‌تیکردن جموجویل رزگاریخواز کوردستانه، له‌و چوار ساله‌ نُسپاتی کرد ک چوین تویه‌نریه‌یگ کوردستان بخریه‌یگه ناو هاوگیشه‌یل هه‌ریمایه‌تی و جهانی، هر له‌وه‌ر نه‌وه‌یش هه‌ول دروسکردن ژینگه‌یگ ساق وه‌به‌رهاوردن داو کوردستان کرده ده‌روازه‌یگ نابووری نه‌را گشت عیراق جویر نه‌وه‌ک له (کۆنفرانس یه‌کم نابووری) ناشکرای کرد و، وت: کوردستان که‌یمنه ده‌روازه‌یگ نابووری نه‌را گشت عیراق، ک شاند یا وه‌فد کۆنفرانسه‌گه‌وه‌یه که‌مین ته‌یاره‌و له یه‌که‌مین گشت ناسمانی ره‌سینه هه‌ولیر، یه‌یش نه‌وه ده‌رخه‌یگ ک تیچیرفان بارزانی هه‌میشه قسه نه‌را دویای کرداره‌یل هه‌لکریگ.

له‌خوه‌ندنه‌وه‌ی کارنامه‌ی کابینه‌ی په‌نجمیش گه‌ورترین خه‌م مه‌ردم له بان لیست کاره‌یلی داناو قه‌ول دایینکردن بره‌کاره‌بای پر هه‌وه‌جه‌یگ دا هاوولاتیبه‌یل ک له‌که‌رمای تاوسان ماله‌بیلیان هوونکه‌و بووگ. ده‌سوازی و دلفراوانی تیچیرفان بارزانی ک ئویشن له باوگیه‌وه نه‌رای مه‌ندگه‌سه‌جی و له گشت جاده‌و کویچه‌و ناوایه‌یل کوردستان نه‌نجام کاره‌یلی دیاره‌و هه‌مان وه‌خت تیکه‌ل بویه وه‌ل ژیان نه‌و که‌سه‌بله ک رووژیک هه‌وه‌جه وه‌هاوکاری نه‌و داشته‌، چوینکه تیچیرفان رووژگار ناواریه‌ی و زه‌حمه‌ته‌یل ژیان تاقیه‌و کردگه‌و زانینگ چه‌نیگ تبه‌له، هر له‌وه‌ر نه‌وه‌یشه‌سه‌وه‌ک هر شوونیک تر نوورسته‌سه کامپ ناواریه‌یل و ده‌رفه‌ت خوه‌ندن نه‌را کورده‌یل له پارچه‌یلتر کوردستان هاورده‌سه‌دی وه‌ل نه‌و هه‌قه‌یلا ک قوتایه‌یل هه‌ریم دیرنه‌ی. رووژیل برۆیاگه‌نده یا دعایه‌ی هه‌لوژاردن گشت نه‌و چشته‌یله نُسپات کرد ک چن ساله حکومته کوردستان نه‌نجامیان داگه، گشت نه‌یانه‌مایه‌ی نه‌وه‌سه شانازی وه پیمان‌وه بکریه‌یگ و مه‌ردم متمان‌ه وه پیمان به‌یگ، چوینکه وه‌راسی تیچیرفان بارزانی خزمته کوردستان و هاوولاتیبه‌یل کوردستان کرد.





## هه‌لوژاردنه‌یل ههریم کوردستان و تاقیکردنه وه یا ئمتحان تازه‌یگ ئه‌را دیموکراسی عیراقی

شاكر نابولسی

گشت ئه‌و ئه‌را چگن و دیدگایه‌یل سلبیه ک له باوئهت هه‌لوژاردنه‌یل په‌رله‌مانی و سه‌رۆکایه‌تی له ههریم کوردستان و تریا ک ریزه یا نسبه‌ی به‌شداری کردن مه‌ردم له‌تی ره‌سبه ۷۸، ۵٪ وه‌لی ئه‌و خال یا نوقته‌ی ئیجابیه ک وه شیوه‌ی دايم مینیکه‌ی ئه‌ویش نه‌وه‌سه ک ملله‌ت کوردستان عیراق و سه‌رجه‌م کورده‌یل له‌جه‌هان وه ئه‌لوژانن سه‌رۆک و نه‌ندامه‌یل په‌رله‌مان خوه‌یان وه‌شیوه‌ی نازاد و دیموکراسیانه ؛ جه‌ق قانونی و سروشتی خوه‌یان بردنه وئ میکانیزم دیموکراتیه ک وه‌پی ئویشن هه‌لوژاردن یا ده‌نگ داين مه‌ردم خوه‌ی معیار یا مقیاس به‌رجه‌سته‌یگه ئه‌را دیموکراسی له‌جه‌هان سبیم و له‌ولاته‌یل رووژه‌لات ناوړاس.

زوه‌یر کازم عه‌بود دادوهر یا قازی ناودار عیراقی له‌ی باوئهت و تگه: ئی هه‌لوژاردنه لاپه‌ره‌یگه له لاپه‌ره‌یگ له‌ ته‌عبیر له ئه‌رزشه‌یل یا قیه‌م دیموکراسی کهن جوور کارکردن و ره‌فتار کردن وه‌و ئه‌رزشه. ئمجا بیلا بزانیم هه‌لوژاردنه‌یل ههریم کوردستان چ چشته‌یل تازه‌یگ ئه‌را ولاته‌یل و ملله‌ته‌یل رووژه‌لات ناوړاس دیری؟ وده‌رس عه‌رته‌یگ له‌ی هه‌لوژاردنه ئه‌وره‌یه چه‌سه؟

وه باوهر زورم چاودیره‌یل سیاسی دهرس وهرگیریاگ له ئه‌نجام یا نه‌تیجه‌ی هه‌لوژاردنه‌یل ههریم کوردستان له‌ی چه‌ن خال یا نوقته به‌رجه‌سته ئه‌دوون ....

۱- ریکه‌هفتن هه‌ردو حزب سه‌رمگی پارت دیموکرات کوردستان ویه‌کیه‌تی نیشتمانی کوردستان له‌پان به‌شداری کردن وه‌یه‌ک لیست یا قایمه له هه‌لوژاردنه‌گان و پشبینی یا ته‌وقوع وه‌دی هاتن گوپریان گه‌وریاگ له‌ی سیاست کورد له ئه‌نجام ئی هه‌لوژاردنه.

۲- وه خاتر هاتن که‌سایه‌تی یا شه‌خسیه‌ته‌یل تازه‌یگ ئه‌را ناو هه‌لوژاردنه‌گان، گوپریان گه‌وریاگ له‌ی نوینه‌رایه‌تی سیاسی کورد وه‌دی ئه‌یه‌ی و مواعده‌له سیاسیگه له مه‌یدان کوردستان ئالشت و ئوولشت گه‌وریاگ وه خوه‌یه‌و دوینی، وه‌بی گومان ره‌نگدانه‌وه له بان سیاست گشتی عیراقیش نه‌یگ.

۳- ئی هه‌لوژاردنه نیشانه‌ی ئه‌و پیشکه‌هفتنه‌سه ک له کاروان دیموکراسی عیراقی وه‌دی هاتگه‌و ئی پیشکه‌هفتنه له هه‌لوژاردنه‌یل ته‌ممووز له ههریم کوردستان فریه دیار و به‌رجه‌سته بوی.

۴- به‌عزی له لیکۆله‌ره‌یل یا موحه‌للین سیاسی عیراقی ئه‌ویژن، ئه‌نجام هه‌لوژاردنه‌یل ههریم کوردستان کاریگه‌ری یا ته‌نسیر نه‌یگه بان هه‌لوژاردنه‌یل په‌رله‌مانی ناینده له عیراق تا غه‌له‌ته‌یل و ئشکاله‌یلی ک له هه‌لوژاردنه‌یل وهرین پیش هاتن دواره‌هونه‌ون .

۵- هه‌لوژاردنه‌یل په‌رله‌مانی و سه‌رۆکایه‌تی ههریم کوردستان هووکار یا عامل سه‌قامگیری سیاسی گرنیکه‌ئه‌را بونیاد ناین پرووسه‌ی سیاسی دروس له‌عیراق.

۶- ئی هه‌لوژاردنه‌یه‌له مزگانی و نیشانه‌ی رمیان هویره‌یل تایفه‌گه‌ری بوی ک تا ئیسه‌هیش ده‌سلات دیری له بان سیاست عیراقیه‌یل، به‌لی له‌ی هه‌لوژاردنه قورخ کردن ده‌سلات له‌لایه‌ن حزبه‌یل تایبه‌تیگ کووتایی وه‌پی هات له‌وهر ئه‌وه‌گ بیجگه هه‌ردو حزبه سه‌ره‌کیه‌گه لاپه‌نه‌یلتریش له‌ی

پرووسه‌ی دیموکراتیه هاو به‌شی کردن.

۷- له‌ی هه‌لوژاردنه‌ری دریا ده‌زگایه‌یل وریکخراوه‌یل ناوده‌وله‌تی و عه‌ره‌بی په‌یوه‌ندی‌دار تا چاودیری پاکی پرووسه‌گه و ناوگردن له ته‌زویرکردن بگرن و یه‌کیه‌تی ئۆروپا و وریکخرا و نه‌ته‌وه‌یل یه‌که‌وگرتگ و کۆمسیۆن بالای هه‌لوژاردنه‌گان و نه‌نسیتیوی دیموکراتی نیشتمانی ئه‌میریکا d.i .n. و جامعه‌ی عه‌ره‌بی نه‌خش یا ده‌ور چاودیر له‌پرووسه‌گه بازی کردن، ویه‌یش ده‌سپیشخه‌ری یا موپاده‌ری خاسیگ بوی له ره‌فتار دیموکراسی ئه‌را هه‌لوژاردنه‌یل ناینده له عیراق وه گشتی، نزیکه‌ی ۴۵ هه‌زار چاودیری ناوخوه‌یی و بیگانه له‌وانه‌یش نوینه‌ر کیانه سیاسیگه‌گان به‌شدار له هه‌لوژاردنه‌گان و هه‌میش ریکخراوه‌یل کوومه‌لگای مه‌دنی و ژماره‌ی فه‌ریگ له هه‌والنیریه‌یل ده‌زگا ئه‌لامیه‌گان جه‌هانی و ناوخوه‌یی له پرووسه‌ی چاودیری هاو به‌شی کردن. شایان باسه ده‌زگایگ جوور جامعه‌ی عه‌ره‌بی یه‌کم چاره له میژوو یا تاریخی ک له چاودیری هه‌لوژاردنه‌یل ناوچه‌ی رووژه‌لات ناوړاس به‌شدار بکه‌یگ.

۸- ئی هه‌لوژاردنه شاره‌زایی ههریم کوردستان له دیاری کردن نه‌خشه‌ی ژیان ئابووری ده‌وله‌مه‌نزه‌و که‌یگ و هه‌میش ده‌سمیه‌تی ده‌یگ تا پلانه‌یل دانه‌یگ ک خزمه‌ت بکه‌یگه هاوولاتیه‌یل کوردستانی له ناینده و هه‌میش هوشاری تاک کوردستانی و هاوکاری و ته‌بابی له‌ناونی ده‌سلات و مه‌ردم زیاتره‌و که‌یگ و بیجگه ئه‌وه‌یش په‌له‌یل و په‌یوه‌ندی له‌ناونی سه‌رجه‌م کوتله و که‌سایه‌تیبه سیاسیگه‌گان ولات بته‌وه‌و که‌یگ له‌وهر ئه‌وه‌گ ئامانج گه‌ورای گشت یه‌کیگه وه‌لی ره‌یل ره‌سین وه‌و ئامانجه جیاوازی دیری هه‌ر وه‌و جووره ک دادوهر عیراقی زوه‌یر کازم عه‌بود وه‌پی ئشاره‌ت کردگه.

۹- هه‌لوژاردنه‌یل کوردستان و هه‌لوژاردنه‌یل په‌رله‌مانی وهرین عیراق ده‌سمیه‌ت خاسیگن ئه‌را ده‌سلات دیموکراسی، هه‌رچه‌ن ک ته‌گه‌ره‌یا عه‌رقه‌له‌یل فه‌ره‌یگ هاتگه‌سه‌ری، ئه‌ویش وه خاتر ئه‌وه‌گ هاوسای ولاته‌یلگه ک به‌عزگیان ده‌سلات دیکتاتۆری له‌تیا نبالده‌سه و ناخوازن عیراقیگ دیموکرات و نازاد هاوسایان بووگ، له کوتایی یه‌مه‌نگه بویشیم ک نه‌گه‌ر عیراق تازه عیراق نازاد و دیموکراتی ئیسه له ناوړاس ولاته‌یل ئه‌وروپی جوور ولاته‌یل ئسکندنافی بویتاگ، ئیسه رووژیلی وه‌ل ئیسه یا فه‌ره فه‌رق و جیاوازی داشت.



هه‌لوژاردنه‌یل

په‌رله‌مانی

وسه‌رۆکایه‌تی

ههریم کوردستان

هووکار یا عامل

سه‌قامگیری

سیاسی

گرنیکه‌ئه‌را

بونیاد ناین

پرووسه‌ی سیاسی

دروس له‌عیراق.



## تایه تمه ندیهیل هه لوژاردن ئی جارهی کوردستانه

کامل مه محمود

دیارتترین ئه و چشتهك ئی جار هه گه مه گه خوه شکرد و هان مهردم دا ك بهشاری و هه فراوانیگ داشووون له هه لوژاردن ، ئه ویش وه جوود ئه و مهعناسهك وه و پرووسه دریاو خوهی له ركابه رایه تی یا مونا فسه یك دیموكراتیانه كرده دی، ك مهردم ده نكده ر وهك جار هیل وهرین چه وهری نسه ی نه گۆز یا سابت نه كهن و زیاتر پیشینی و ئه گه ریک له وهرده م خوه یان بگه نه دی. ئی جار هه وهر چه و دیری و نوینه رهیل ره سمی و ناره سمی له بان ئاست ناوده وه له تی و هه ریمایه تی و ناوخوهیی ولات له ئاست و هه فراوان و فره خاسیگ بوی ، ده وه له تیگ وهك توركیا ك تا ئیسه وه گومانه وه ته ماشای ئه زموون سیاسی و ئیداری كوردستان كرده گه نوینه رایه تی وهك چه و دیری كرده ئه را كوردستان كلكر د و ئه هه میه ت دا بارووه زعه تازه گه ی هه ریمه گه مان ، وهل ئه وه یشا ره سانن یا ئعلامه یلایش له بان ئاست جه هانی ئه نجام ئه ركه یل خوه یان دان و هه واله یل روژانه ی هه ریمه گه وه تایه ت روژه هه لوژاردن جیواز كرده و له و رویه وه قسه و باس فره یك له بانێ كریا به یك له تایه تمه ندیه یل ئاشكرای هه لوژاردنه یل به ره مان و سه رۆگایه ته گه ی ئی جار هه ی كوردستان ئه وه بوی مهردم وه گشت دلیكه وه گرنگی یا ئه هه میه ت دانه پرووسه گه و گشت مهردم كوردستان وه گه رمیه وه خوه یان ئاماده كرده یان ئه را ده نكدا یان ، ده وهر مهردم له پرووسه ی هه لوژاردن و ده نكدا یان ئی جار هه گام

خاسیگ بوی و ئه وان كیشه كیشه گه یه كلاوه كهن و هه ر ئه وانیش ئیسه قسه له بان بارووه زعه سیاسی و ئه زموون ده سلاتداری كوردستان كهن و له ی وه خته سیاست پانایی یا مه ساحه یك و هه فراوان له ژبان ئه وان داگیر كرده گه ، له گشت شوونیک هه ر باس هه لوژاردنه گه و ده ر ئه نجامه گه ی كریه یك .

ئی جمو جویل مهردم كوردستانه زینگی داسه پرووسه ی سیاسی ناو هه ریمه گه و پیشكه فتن ده یكه گه شه كرده ئه زموون كوردستان ، ئه یه ئه گه ر با یك و هویج كیشه و كرتیك روی نه یه یك و هیزه یل سیاسی كوردستان ئی گام خاسه نه وه نه دو یا وه ، دی ئه و وه خته تو یه نیم بویشیم : قوناغیگ تاریخی بریمه و سه ركه فتن خاسیگ تو مار كرده یمنه له میژوو یا تاریخ .

بیگومان با یه سه كووتایی ئی گه مه ی سیاسی كوردستانه گیان قه بوولكاری و بریار هاوكاری هیز سه ركه فتن ناو پرووسه گه بگریگه خوه ی و ، وه چه و سه ركه فتن و سه رنه كه فتنه وه نه نووریه یكه بارووه زعه گه وه ، چونكه ئه وه دو یا خر سه ركه فتنه ك ملله ت و ئیراده ت ئازادی مهردم كوردستانه و هه ر كیشه و كرتیكیش له و پرووسه ی هه لوژاردنه كریا و یكه دی با یه سه وه كوو ره ی ریکه یل قانوونی و دیموكراتیانه چاره سه ر ئه رای بگریه یكه دی. چونكه حیفه ئی ئه زموون میژوویی یا تاریخیه له كه دار بگه ییم.



ئى جار هه وهر چه و دیری و نوینه رهیل ره سمی  
و ناره سمی له بان ئاست ناوده وه له تی  
و هه ریمایه تی و ناوخوهیی ولات له ئاست  
و هه فراوان و فره خاسیگ بوی ، ده وه له تیگ  
وهك توركیا ك تا ئیسه وه گومانه وه ته ماشای  
ئه زموون سیاسی و ئیداری كوردستان  
كرده گه نوینه رایه تی وهك چه و دیری كرده  
ئه را كوردستان كلكر د و ئه هه میه ت دا  
بارووه زعه تازه گه ی هه ریمه گه مان





# تورکیا پارتیە کیشە

## کورد چارەسەر بکە

کول سوو

عەبدوللا گویل سەرۆک تورکیالە تەسریح تاپیەتیگ ئەرا دەزگا ئعلامیەگان وەتگە: هەر وەختیگ دیموکراسی لەولاتەگەمان وەخاسی بچەسپی، کیشەوگرتەیل تورکیایش وە شیوەی ئۆتۆماتیک چارەسەر بوون وئی تەسریحیشەلەشوین ئەو هاتگەک حکوومەت تورکیادەس کردگەسەتەقالای چر و پریگ تا پلان یاخوتەییگ ئەرا چارەسەرکردن کیشە کورد لەی ولاتەئامادەبکەییگ ک پشینی کریە پشینیاریەیل تازەییگ ئەرا چارەسەرکردن ریشە کیشەگەدانەییگ . سەرۆک گویل لەتەسریحەیلەگە یزاتر وەتگە: ئەگەر ئیمەوەخاسی دیموکراسی لە ولاتەگەمان بچەسپنیم کیشەو گرتەیل تورکیاچارەسەرکریەن ویەیش هیلگ ئنتمای گشت هاوولاتیەیل ئەرا کۆمار تورکیایتەو بووگ. ئی تەسریحەیلەشوین ئەو هاتگەک حکوومەت ئعلان کردگە هاتەما گامەیلگ ئەرا چارەسەر ناشتیخووانە کیشە کورد ئەلگری. پشینییش کریە عەبدوللا ئۆجالان رابەر پارت کارکەرەیل کوردستان لەزندان ئمرالیو لەنیمە مانگ ناب نەخشە رییگ لەی باووتەئعلان بکەییگ و حکوومەت تورکیاتواییگ وەرچلەپلانەگە ئۆجالان پلانەگە خوەی ئعلان بکەییگ. لە لایگترەو سەفین دزەیی قسەکەر پارت دیموکرات کوردستان لەتەسریح تاپیەتیگ ک لەی دوياخەرەوژنامە حوریت دەلی نیوز بلاوی کردگە و ت: ئەو قوناغەک هەردولا تەقالا کردیان کیشە کورد وە چەک یا سلاح چارەسەر بکەن گوزدیشت، کەمەبەس یاقەسە دزەیی تورکیا و پارت کارکەرەیل کوردستان بوی. دزەیی زیاتر وەت مەسەلە ی پارت کارکەرەیل کوردستان مەسەلە یگ ناوخویی تورکیاس و ئیمەئەتاف کەیم ک تورکیائەرا چارەسەرکردن ئی کیشەتویش سەختیەیل فەرەییگ هاتگەو لەگشتی سەختر

ئەو سەک لیبوردن گشتی یا عەفو عومومی لەبان پارت یا حزبیگ دەرکەییگ ک تائیسەیش وەل هیزەیل حکوومەت چەنگ کەییگ ، وەل ئیسەو وەخت ئەو سەک کیشەو شیوەی ناشتیخووانە چارەسەر بکریە . دزەیی هەمیش وەتگە: ئەرا ئەمۆنەلەکەمپ یا محسەر مەخمور لەناو خاک هەریم کوردستان نزیکە یانزەهەزار هاوولاتی کورد تورکیانیشتەجان و تا ئیسەهویچ کاروودەسیگ دەولەت تورکیانائگەتا بکەییگەیانەسەر تا بزانی گرتەیلیان چەس و ئەرا ولات وشوین خوەیان هیشتەسەحی و ئیمەزانیم ک زوروم ئەو ئاوارەیلەهانە تەما بچنەو ئەرا زیدوماوا وشوینەیل خوەیان، وەل لایەن تورکی ئویشیگ ئەو کەمپ یا مەسکەرەک نەتەو وەیل یەکەوگرتگ چاودیری کەییگ پارت کارکەرەیل کوردستان ئەرا کاروبار لوجستیکی خوەی سوود لەل بەییگ، کۆمسیون بالای پەنابەرەیلش حاشا نیەگەییگ و ئویشیگ کاریگەری یا تەئسیر سیاسی نریەگەبان کەمپەگەو وەل و شیوەی گشتی کەمپەگەکەمپ مەدەنیە و هویچ کاروباریگ عەسکەری لەتی ئەنجام نیەدریە و نزیکە یانزەهەزار پەنابەر گرتەسەخوەی. لەلایگترەو کاروودەسەیل تورکیاو عیراق و ئەمریکا گفوتوگودەیل س ئ لایەنیگ لەئەنقەرەئەنجام دانەئەرا لەپەکەو داین ری وشوینەیل نواگردن لەچالاکیەیل پەکەکەو بەشیر ئالتای و وزیر ناوخوەی تورکیاو وەرچلەئەو دانیشتنەو و روژنامە ی دەلی نیوز وەتگەلەدانیشتن ئەنقەرە: یەشەیل ئەمنی زیاتر لەهەر کیشەییگتر باس کریە. بەعزی راپۆرتەیل ئویشن نوینەریگ

ئیدارە ی کوردی لە کوردستان عیراقیش لەو دانیشتنەبەشدار ی کردگە. سەفین دزەیی نوینەر پارت دیموکرات کوردستان لە ئەنقەرەو وەتگەقوناغ یا مەرحەلە ی تازەییگ لەپەییوئەیل ناو نی تورکیاو کوردەیل عیراق دەس وەپی کردگە ئومیدەیل فەرەییگ وەل خوەی ئەلگردگە، دزەیی هەمیش ئویشیگ ئومیدواریم هاوولاتیەیل هەردو ولات بتویەنن وە ئاسانی سەردان هەردو ولات بکەن و ئیمەو و شیوەی راسەو خویا موباشر دەس هاوکاری ئەرا تورکیادریژ کەیم لەو ئەوگ تورکیالایەن گرتگیگەو نیەوگ لەئایندەلەوەرچەو نەگریە. هەرلە ی باووتەغورفە ی کار تاپیەت وە لەپەکەو داین ری وشوین چارەسەرکردن کیشە کورد لە تورکیا ک دانیشتنەگانی لە شار دیار بەر کەمپ بەرپا کەییگ ئعلان کردگە و ببی لەوەرچەو گردن دیدگاگان عەبدوللا ئۆجالان رابەر پارت کارکەرەیل کوردستان و هەمیش پارت کوومەلگای دیموکراتی تەنیا پارتیگ ک بەشدار ی لە پەرلەمان تورکیادیری، هویچ چارەسەریگ ئەرا کیشە کورد لە تورکیاسەرنیەگری. شایان باسەئەو خانگ یا غورفە ی کارنەرا پەیاکردن چارەسەر ئەرا کیشە کورد لە تورکیادامەزیاگە ۹۰ ئەندام دیری ک زورومیان سەرەو پارت کوومەلگای دیموکراتین و لەی دوياخەرەلەپەکەکەتو استنەک و شیوەی یەکلایەنەئانگرتەگەک وەرچلەماو یگ ئاشکرا یا ئعلانی کردگە و پابەند بویەو پی، وە شیوەی یەکلایەنەدیریژەو بکەییگ تاشا یەد ریگە چارەییگ ئەرا کیشە کورد لە تورکیابوینەییگەو.

# جەنەرالەیل و گرت لەو وەردەم تورکیا

تورکیا عەبدوللا



تورکیا یەکیگە لەو ولاتەیل جەهان و هەریمەگەمان ک سستمەگە ی (کۆماری) و لەلایەن سوپاوە دامەزریاگەو تا روژگار ئمروومانیش هەر ئی دەزگا وە مقەییەتیگەر بنەمایەیل دەولەت و کۆمار دانریگە و جویر تاپوووە کەس نیەتویەنیگ رەخنە لەل بگریگ و باسی وە خراو بکەییگ و ناشرینی بکەییگ یا ناوژری بکەییگ، هەر کەسیگیش لەی لایەنەو گامیگ ناویگ وەسزای خوەی رەسیە، هەر لەبان ئی بنەمایشە کوومەلگای تورکی لە چوارچیوی کلتور میلیتارستی جووش دریاگە، نەک هەر ئەویش، بەلکوو حزبیەیل سیاسییش لە هەمان تەوەر یا محوەر گەردن. ئەگەر بایگ و تەماشای ئی چل پەنجا سال دوياخەر تاریخ دەولەت تورکیا بکەیم، ئەو ئاشکرا تر ئەو راسیە ئەرامان دەرکەییگ، چوینکە تاریخیگە پر لە کوودەتای سەربازی و ئەینی و شاریگ. لە لایگەو کوودەتا یا ئنقلابیەیل ئاشکرای (۱۹۶۰ - ۱۹۷۱ - ۱۹۸۰) ک وە تاپیەت دژ وەجموویل شوورشکاری و دیموکراتخواریەیل ئەو سەردەمە بو ی و هیز خوەی لەهەل و مەرچەیل دوچەمسەری جەنگ سەرد و پشترگیەیل (ناتۆ) وەرگرتیگ. ئەجا لەشوون رمیان یەکیتی سۆفیت و نەمەندن دوچەمسەری و جەنگ سەرد دی هەل و مەرچەیل ئەنجامداین کوودەتا یا ئنقلاب راسەوخۆ و ئاشکرا لە تورکیا تارادیگ لەوچوود نەمەند، هەر لەوەر ئەویش قوناغ کوودەتا شاریاوەو ناراسەوخۆ دەس وەپیکرد، ئەرا ئەمۆنەیش کوشتن (تورکوت ئۆزال) سەرۆک کۆمار و چەن جەنرالیگ وەک (ئەشرف بەدلیسی و بەختیار ئایدن) لەل کەفتەو، ک باوەر

و چارەسەر سیاسی و دیموکراتیانە ی کیشە کورد داشتن و ئەو وەختە ئاگر بەس سال (۱۹۹۳) ی یەکلایەنی لەلایەن سەرۆک گشتی (پەکەکە) وەو عەبدوللا ئۆجالان ئاشکرا کریاویگ و ئەوانەیش پشوازی لەل کردن و ئەنجامەگەیشی ئەو کوودەتای ژیر وە ژیرەبوی ک (دوغان گوریش) سەرۆک ئەرکان سوپا و (سلیمان دیمیرل) سەرۆک وەزیرەیل وەل داروودەسەیلیانا وەیکەو ئەنجامیدان و دوياخیش جەنگیگ خویناوی لەل کەفتەو. دوپەمین کوودەتای ئەینی ئەو بوی ک لە ۲۸ شوبات ۱۹۹۸ جەنرالەیل دژ وەحزب فەزلیەت و سەرۆک وەزیرەیل ئەو وەختە (نەجمەدین ئەربەکان) ئەنجامیدان وەمەهانە ی ئەو ک گوا یا مەترسی و هەرەشەسە ئەرا بان بنەمایەیل سەرەکی کۆمار تورکیا، هووکار سەرەکییش چووکەو ئەرا ئەو نامە ئالشتکردن ناو نی نەجمەدین ئەربەکان و عەبدوللا ئۆجالان. سیپەمین کار ئاشکرایش لە سال ۲۰۰۱ / ۲۰۰۲ دژ وە حکوومەتەگە ی (نەجمەدین) ئەنجام دریا وەمەهانە ی نەخووشکەفتن ئەجەوید، ک ماویدیگ دوپەرەو خریاو دوياخیش جیاکاری خستەناو پارتەگە ی و لەدەسلات دوپریەو خستن وەگورە ی هەلوژاردن گورجیگ و ئەو بوی (رەجەب تەیب ئۆردوغان) و پارتەگە ی دەسلات پەیا کردن. وە ی جوورە تاریخ تورکیا پرە لە کیشەو گرت و کوودەتا یا ئنقلاب و کەس نەتویەنستگە رەخنە لەو سستمە بگریگ ک لەلایەن سوپاوە دامەزریاگە.



## ده سکه فتهیل

## کونفرانس فته چه بوی؟

گول سوو



وه خاتر نهو کیشمه کیش وناکووکیه یله ک له ناوئی ته یارهیل و کله سایه تیهیل یاشه خسیه تیهیل له سهر کردایه تی حهره که ی فته چ هس؛ دونیا گرنگی دا شه شمین کونفرانس فته چ ک له شار بهیت له حهم بهریا کریا و ململانی به شدار ی کهرهیل کونفرانس له بان وه دس هاوردن پوستانهیل وشوینهیل سهره کی ومهسه له ییل عهسکه ری ناو ریکخراوه که بوی؛ ناکووکیه ییل ناوخوهی حهره که که نهوقه ره فهره بوین ک وهخت که میگ نهرا باس کردن ململانی له ناوئی ئسرائیل وفلستین ته رخان کریا.

نیشتمانی فلسطینه. له دریزه ی بیس سال گوزه شته یه یه کمین کونفرانس ریکخراو (فته چ) ه ک له سایه ی داگیر کردن ئسرائیل و له سایه ی کیشه و گرفته ییل فهره ی ری کاروان ناشتیه؛ حهره که که یابه نند یامولته زم مهن وه چاره سهر سیاسی کیشه که و ئهسل دهسپیشخه ری یاموباده ری ناشتی عهره بی وهه میس فته چ وه

بهرنامه ی تازه ی حهره که که ووتار یا کله میه که ی سهرۆک مهحمود عهباس له لایه ن ۲۲۰۰ ئه ندام به شدار له کونفرانس که ک له سهراسهر جهان هاتوین پهسن کریا و له بهیت له حهم په یامیگ نهرا قودس کل کردن ک ناوه رۆک یاموخته وا که یه بوی: له یه ک چه کانن یا شیوان ههره دو له ده ته که هیمانی ته نیا نامانج ستراتیجی حهره که ی

شیوه ی رهسی خوهی حه ماس جیواوز کرد وخوهی وهل یه کده نگی عهره بی وناوده وله تی نهرا یه کلا و مکردن سیاسیه ی کیشه ی عهره ب و ئسرائیل له قه له مده؛ ک بنه وا که ی له بان، دامه زرانن ده وله تیگ فلسطینی له بان بنه وای سنووره ییل یا حدووده ییل ۴ حوزه ییران ۱۹۶۷ ویاپته خه ته که ی قودس بووگ وهه میس دانان چاره سهر عادلانه یگ وهل ئسرائیل نهرا کیشه ی په نابهره ییل یا لاجنه ییل وه گووره ی بریار کوومه له ی گشتی نه ته وه ییل یه که وگرتگ دانریاویگ. هه میس کونفرانس که رازی نهوی ئعتراف بکه یگه ئسرائیل جوور ده وله تیگ نهرا ملله ت یه هوود وهه میس مهسه له ی دامه زرانن ده وله تیگ فلسطینی وه سنووریگ وهختی یا موه قه ت په سن نه کرد. هه میس له کونفرانس حهره که ی فته چ ئشاره یگ نهرا بته وکردن په یوه ندییه ییل وهل ولاته ییل لایه نگر دووسی کردن وهل ئسرائیل نه کردو وه شیوه یگیش نامازوه نه وه کرد ک ئسرائیل یاسر عهره قات کوشتگه. له بهرنامه ی حهره که که و له ووتار یا کله میه که ی سهرۆک مهحمود عهباس جهخت کریا ک له سایه ی پيشنه که فتنه راسه قینه له مهسه له ی له یه ک چه کانن ههره دو ده وله ت؛ نیمه دهس که یه ته هالا نهرا دامه زرانن ده وله تیگ دو نه ته وه ییل له ناوئی ده ری و رووبار یا را که یانندن یه کلا یه نه ی ده وله تیگ سهره و خوهی له بان بنه وای سنووره ییل سال ۱۹۶۷. بیجگه نه وه میس نه گهر گفتمو گووه ییل له ناینده نه تویه نن کووتایی بارنه داگیر کردن نه وه وخته فته چ حه ق دیری دهس بکه یگ جهنگ نهرا وه دس هاوردن نازادی نهرا ملله ت فلسطین وه شیوه ییل ره وایاسایی؛ له وانیه ی خه بات کردن دژ یا زد یه هوودیه ییل ک زهوی ومال ومولک ها ولاته ییل وه زوور داگیر کردنه و هه میس جهنگ کردن وهل نه وه هیزه یله ک پاریزگه یان، به ی یه نه وه ههره شه و مه ترسیه یله سه ک چه وه ری ئسرائیل که یگ نه گهر با یگ وکیشه که وهل فلسطینی ییل چاره سهر نه که یگ. نه وه گرنگی بی وینه ک مه ردم فلسطین دانه ی کونفرانس فته چ وهه میس نه و ژماره ی فهره له کادره ییل حزبی ک ناماده ی کونفرانس که بوین نیشان دهن ک سهره رای نه وه هه مگه کیشه و گرفته یله ک تویس فته چ هاتنه؛ هیمانی ئی حهره که گهوراترین ریکخراو مه ردمیه له لیوار رووژئاوا و وهی خاتره بایه د مه ردم ئسرائیل و دهسلاتداره ییل ئسرائیلی وه بایه خ یا نه تمام فهره یگه وه بنوورنه بریاره ییل کونفرانس که ی فته چ له شار بهیت له حهم. هه لبه ته حکومته ت ئسرائیل هه لویست یامه وقف ته بایگ وهل بهرنامه ی فته چ نه یری ههر وهو جوورده گ سهر کردایه تی فلسطینی قسه له بان بهرنامه ی حزب لیکۆد ئسرائیل دیری، وهل هه لویسته ییل سیاسی فته چ نه و بیر و باوهر لایه ن راسره و ئسرائیله پویچه له وه که یگ ک ئویشیگ هو یچ لایه نیگ فلسطینی وه شیوه ی راسه قینه وه ته مای دووسی وهل ئسرائیل نیه. رووژنامه ی هاناریتس له کووتایی باوهره که ی نویساس؛ چاره نویس جمووییل نیشتمانی پراگماتی له لایه ن فلسطینی؛ په یوه سه وه سیاست ئسرائیل له وه راوهر مه رجه ییل یاشرووت دهس وه یی کردن گفتمو گووه ییل ناشتی له وانیه یس وسانن شاره ک سازی یا بنای موسته وته نات و نه و کله ییل یا فه جوه ک له هه لویست لانه ییل ئسرائیلی له باوهرت دووسی وهل فلسطینی ییل وه دی هاتگه.

## دانیشتن

## ئه ردوگان - تورک

## یه کمین گام

## ئجابی وه ره و

## نوا

حه سن جه مال

دیدار و دانیشتن ئی دو یاخه له ناوئی

ره جه ب ته یب ئه ردوگان سهر کرده ی پارت داد

و گه شه وه پیداین و نه حمه د تورک سهره ک

پارت کوومه نگای دیموکراتی؛ پیشکه فتن

وگویران گرنگیگ بویه ک له شوین بهرپا

کردن هه لوژاردنه ییل په رله مانی تورکیا

له سال ۲۰۰۷ تانیسه چه وه ریبه نه کردیم

و دو یا که فتن ئی دیداره نهرا ماوه ی دو سال

هوکاره که ی هه لویست ئه ردوگان بوی.



# تورکیا حەقیە ئەگەر شانازی وه عەبدوللا گویل بکەیک

جاسم زەیدی



**عەبدوللا گویل سەرۆك تورکیا له ته سەریچیگ  
وه شیوهی نازیایانه و نهنگه نه نقره نه توپه نستگه م  
افهیل دیموکراتی وه کوردەیل ولاته گەیی بیه ی؛  
وهلی قوناغ نیسه نیاز وه نه وه دییری ك چنه گامیگ  
نه لگریگ نه را کووتایی هاوردن وه چالاکي  
چه کدارانه له کویهیل کوردستان باکوور.**

ئوردوغان وگویل زانن ك چاره سەر سەریازی کووتایی وەکیشە کورد له تورکیانیه تیهری به لکم زەر دەیل گیانی وئابووری زیاتره وکەه یگ و دوژمینی ناوینی هەردو مللەت کورد و تورک توندتره و کەه یگ. ئی دو سەرکردە ی تورکیانن ک فەرەسەختەبتویەنن دەزگای عەسکەری قانە بکەن تا ئعتراف بکە یگ حەق کورد چوین ئی کاره وه جووریگ لادان لەئایدیۆلۆجی ئەتاتۆرکی لەقەلەمی دەن ک ئەو ئایدیۆلۆجیانە وای دەسلەتداریەتی لەتورکیاس ؛ وهلی ئەردۆگان وگویل پشەت بەسانە سەجەن چشت ئەرا جیوه جی کردن ئی سیاسەت تازەلەوانە ییش پشنگیری فراوان مەردمی و ئەو گوشارەیل دەره کپە ک لەلایەن ولاتەیل ئەوروپا و ئەمریکا وریکخراوەیل ناو دەولەتی تایبەت وه حەق بەشەر ئەخریەگەبان حکوومەت ولاتەگەیی، وگرتگت له یهیش ئەو خودراگری یاموقاومەت سەر سەختانە سە ک گەریلاگان پارت کارکەرەیل کوردستان له وهراوهر دەزگای عەسکەری تورکیا له خوەیان نیشانی دانە. هەرچەن هیزەیل پارت کارگەرەیل نەتویەنستەن سەرکەفتن عەسکەری و دەس بارن وهلی تویەنستەن زەرەدەیل گەورایگ لەلەشکر توریکابیهن و ئەو زەرەدەیلە سەرکردەیل عەسکەری تورکیا ناچار کردگە ک هویر له چاره سەریگ ئەرا ئی فەیرانە بکەن. بەلی وهی جوورەزمینه ئەرا جیوه جی کردن هویرەیل و پشینیارەیل گویل و ئەردۆگان خوەش بویه و ئی پلان یاخوتە ی خوەیانە وه بەرنامە ی ئعتراف کردن وهه بوین یا وجود مللەت کورد له تورکیا وسەرلەنو و ناوانین ئاواپەیل وشارەیل کوردنشین وناوای کوردی وداپن بریگ حەقووق رووشنوییری و تەرخان کردن بودجە یا میزانیه یگ ئەرا ئاوەدانی ناوچەیل کوردنشین دەس وهپی کردگە، هەر وهی خاتره تویه نییم بویشیم هەرچەن چاره سەرکردن کیشە ی کورد له تورکیا دویا کەفتگە وهلی ئیسه له هەر وهختیگ زیاترله چاره سەرکردن کیشە گەنزیکە و بویمەنو هەلبەتەنەخش یا دەور گویل و ئەردۆگان لهی پرووسە ی دیموکراتی وناشتیخوازانە دیار و هاوهرچە و نا فەرین ئەرا ئی دو سەرکردە ک بەرژوهندی مللەتەگە یان خەنەنوی گشت بەرژوهندیەیل حزبی وشەخسی خوەیان.

ئى قسەیلە ئعتراف نازیایانه یگە لەلایەن سەرۆك هوشیار و حەكیم یگ ك هویر وه برژوهندی مللەتەگە ی بکە یگ، سەرکردە یگ ك زانیگ ك رى پشکەفتن وەرەو ناشتی وسەقام وەجەنگ وکردە وهی سەریازی هەموار نیه کریه ی به لکم تەنیا له رى گفوتگو و ولەیه کتر حال بوین یا له رى ئعتراف کردن وه حەق رهوای کەمایه تیه یل له ولاتیگ یه کگرتگ تویه نی بره سیگە ئەو نامانجە. عەبدوللا گویل و ره جەب تهیب ئوردۆگان هاوری وهاوکاری خاس زانن ك فەبوول نەکردن تورکیا جوور ئەندام له یه کیه تی ئەوروپا له ناکام یا نەتیجە ی ئەو سیاسەت ره گەزیه رەسانە سە ک حکوومەتیه یل وهرین تورکیا له وهراوهر مللەت کورد له ی ولاتە وه کار برندنە سە ی.

وراسیه گیش هه یسه. لایه نه یل ئیجایی وسلبی کیشەگە بایه د وه هوشیاریه وه بریار له بانیا ن بده یه، هه میش بایه د بریار داین له بان چاره سەرگەن له رى ئەو ریکه فتنه یله ئەنجام بگری ك له پشەت بەردە وه بیان ره سیمن ؛ به لی ئۆپۆزیسیۆن نیشنگە گوشار یا زهغت خه یگە بان حکوومەت، حزب مللەت کۆماری وه تایبەت فەرە توند نیشنگە گوشار خه یگە بان حکوومەت و خوازیار زانستن هویر دەکاری زیاتره و مکره له بان یه گ بایه د ناوهرۆك یا موحتە وای گفوتگو وه یل ئاشکرا بکریه ی. هەلبەتە کەس گله یی نەیری، له وەر ئەوه گ حزب مللەت کۆماری حەق خوه یه ئەگەر نارازی بووگ. راسیه گە ی ئەوه سه ك ناوهرۆك ریکه فتنه گە نه ینی یا سرى نیه، له وەر ئەوه گ هویر ده کاریه گانی ها له نه خشە ی رى وهلی گرتگت ئەوه سه ك سەرەتاگان پرووسەگه ریکبخریه ی ك کام گام بایه د یه کم و کامیان ناخر بووگ، وه گورە ی ئی دیدگا بایه د خوەمان نامادە بکە یگ ئەراچەن سیناریۆ، له وەر ئەوه گ پرووسە ی نامادە کردن سیناریۆگان له چەن قوناغ یا مەر حەله پیک تیه ی.

ئەردۆگان وهختی فەبوول کرد ك حزب کوومه لگای دیموکراتی جوور حزبیگ هاوکار و شەریک کار و چالاکي بکە یگ گام راس ودروسیگ ئەلگرد و کاروه دەسه یل ئەو حزبه هەر له ئەحمەد تورک بگره ی تا کاروه دەسه یلتر بایه د له ی گامه وه خاسترین شیوه سوود بوون. له سال ۲۰۰۵ ئەردۆگان وتار یا ختاپ گرتگیگ له دیاریه کر خوه نیه و وهلی پشینیبی یا ته وه قوع نه یاشت ك هویچ کاردانه وه یا ئنکاسیگ نه یاشتووگ و نومییدواریم ئیجاره ییش جوور ئەو جارەگان نه وگ. ئەگەر گفوتگو و یگ راسه قینه وهل دەسپه خه رى یا موبادره گە ی حکوومەت تورکیا دەس وهپی بکە یگ ؛ ئی کاره ئەرک گه ورایگ نه یگە بان شان حزب کوومه لگای دیموکراتی و بایه د هەر وشه یا کەلیمه یگ له زووان کاروه دەسه یل ئەو حزبه دەر جووگ وه شیوه ی هوشیارانه و حەساو کریاگ بووگ؛ چوین ئەگەر ئی گامه ك حکوومەت ئەردۆگان ئەلگردگە سه ی ئەگەر وه شیوه ی حە کیمانه وەرەو نوا بچووگ ئەوه وهپی گومان چە کە یل له دەس کەفن و کیشە ی کوردیش رى دروس خوه ی په یا کە یگ.

نمروو ئەردۆگان له شوین دو سال دیرکردن هایى گفوتگو واز کردیه وشایه د دویاکه فتنه گە ییش سوودمەن بویه له وەر ئەوه گ ئی دیداره له شوین دەسپه یشخه رى یا موبادره کوردیه گە ئەنجام گردگە. په یوندى دەسلەتداریه یل حکوومەت ئەردۆگان وهل پارت کوومه لگای دیموکراتی له چوارچوویه ی گەردین وه شوین ریکه چاره ئەرا کیشە ی کورد له تورکیا ولاوردن گشت ته گەرە و عەر قەلە یلی ك پشەت وه چاره سەرکردن کیشە گە له رى سەریازی به سنه فەرە گرتگە. ههروە ی خاتره دیدار ئەردۆگان- تورک وه یه کەمین گام حەساو کریه ی وبه یانه یل دەر کریاگ له لایەن هەردولا نیشان دەن ك ئەنجام دیداره گە ئیجایی بویه ؛ ئەردۆگان وتگە: له بهر پارکردن ئی دانیشتنه سەرکەفتیمه و نومییدمان ئەرا ئاینده زیاتره؛ مللەتەگە مان نه تویا له یهرو دویا ئەسره یل زیاتریگ له چه و دالگە یل و خوه شکە یل رى بگری، مللەتەگە مان خوازیار یه کیه تی و یه کدەنگی وهاوکاری کردنه وهه میش نه تویا یگ دیمه نه یل کوشتار و خوین رزائن بوینی.

ئەحمەد تورکیش له لایەن خوه یه وه وتگە : ئیمنه له رووزەیل چارەنووس سازیگ ئەزیه ییم و ئیمنه خوه شالییم ك له گفوتگو وه یل به شداریم و خوه شالیمان ئەو وهخته زیاتره و بووگ ك وههاوکاری هاویشمان رووزەیل خوه شتریگ له ئاینده داشتویمن. ئەوه گ هیشت گشت لایگ له ی باوته بگەردیگه شوین زانیاری فەرەتریگ ئەوه سه ك ئەردۆگان و تورک تەنیا چەن قسە یگ ئەرا رووزنامە نوپسه یل کردن و جاوگشت پرسیاره یل نه یان. هەردولا له بان پرووسه یگ سیاسی تەنکید کردن یا وه شیوه ی دەقیقتر بویشیم هەردولا ئاشکرای کردن ك نامادە نین یا پر وه دل چاریگ نه تویا پرووزە یگ چاره سەر یاریکە فتنیگ نامادە بکەن به لکم چەن جار تریش وهل یه ک دیدار وگفوتگو وکەن و گفوتگو وه یل گرتگت له پشەت پەردە یل و دویر له کامیرا و مایکروفۆن رووزنامە نوپسه یل ئەنجام ئەگرن.

وه شیوه یگت تویه نییم بویشیم ك له یوا تیه یگه وەرچە وک هەردوسه رکردە هانه و پاوهره ك باسکردن هویر دەکاری یا ته فاسیل کووتایی وگام ئەلگردن وەرەو په یاکردن چاره سەر شایه د دەسپه یشخه رى یا موبادره کوردیه گە زهه راوی یا مه سوم بکە یگ .





## کوردستان گه‌ورا و دابه‌ش کردنی و شوورش و رایپه‌رینه‌یلی

کول سوو

**کوردستان نیشتمان کوردو (۵۰۰) هزار کیلومه‌تر چوار گووشه‌س. له سه‌ره‌تای سه‌دهی (۲۰)**

**زایینی نسیبه‌ی مه‌ردم کورد ره‌سیگه (۴۰) ملیوُن که‌س و له رووژه‌لآت ناو‌راس دویم نه‌ته‌وه**

**بویه له‌روی مه‌ردمه‌وه له شوون نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌با.**

کوردستان وه‌گووره‌ی سیاست ده‌وله‌ته‌یل گه‌ورای جه‌هان، وه‌بی ر‌ه‌زامه‌نی نه‌ته‌وه‌ی کورد، وه‌دو قوناغ جی‌اواز له‌ناونی چوار ده‌وله‌ت عیراق و ئیران و توری‌ک‌یاو سووریا دابه‌ش و داگیر کریا. یه‌کمیان: له‌شوون جه‌نگ چال‌دی‌ران له‌ناونی دو ئه‌مپ‌راتور سه‌فه‌وی و عوسمانی وه‌کرده‌وه دابه‌ش‌کریا و سال (۱۶۳۹) ئه‌و دابه‌ش‌کرده‌وه وه‌ گووره‌ی (ریک‌ه‌فتن زه‌هاو) بوی و، دویمیانیش: له شوون کووتاییه‌اتن جه‌نگ جه‌هانی یه‌کم له سال (۱۹۲۳) وه‌گووره‌ی ریک‌ه‌فتن‌نامه‌ی (لوزان) دابه‌ش‌کریا و پارچه‌ی زیر دس ئیران وه‌خودی مه‌نده‌وه‌و پارچه‌ی بندس عوسمانی دابه‌ش‌کریا له‌بان ده‌وله‌ته‌یل توری‌ک‌یا و عیراق و سووریا. بیج‌گه ئه‌وه ک کوردستان له ناونی ئه‌و ده‌وله‌ته‌یله دابه‌ش‌کریا، هوپج کامیان دگان وه وجود خاکیگ نه‌نان وه‌ناو کوردستان و،

حکوممه‌ت مه‌رکه‌زی دگان وه وجود کوردا ناو له ده‌ستوور وه‌ختی (۱۹۷۰) ملله‌ت عیراق پیکه‌ات و له دو نه‌ته‌وه‌ی سه‌ره‌کی عه‌ره‌ب و کورد ناسریا ، وه‌لی له هه‌مان وه‌خت عیراق وه به‌شیک له نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌ب دانریا، هه‌ر له‌وه‌ر نه‌وه‌یش عیراقیه‌یل ناو کوردستان وه باکوور عیراق به‌ن.

کورد خاوه‌ن زوان وکل‌توور و فه‌ره‌ه‌نگ و هونه‌ر و داب و نه‌ره‌یت خوه‌یه، نیشتمان کورد جوگرافیایگ یه‌کگرتگ دانه‌وری‌اگه و لکیاسه یه‌که‌وه‌و ئابووری‌ه‌گه‌ی له گشت پارچه‌یل وه‌گه‌شه نه‌کردگ مه‌نده‌گه‌سه‌وه. داگیر‌که‌ره‌یل کوردستان وه له ناو‌بردن یه‌کجاری کوردستان، گشت کوردستان تالان کردن و هه‌رچی خه‌یر و به‌یر کوردستانه ئه‌را به‌رژوه‌مندی خوه‌یان وه‌کار هاوردنه و نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌هه‌ر جووره ده‌سلاتپگ سیاسی و ئابووری بیبه‌ش کردنه، له‌وه‌ه‌ل و مه‌رحیشه یه‌کی‌تی نه‌ته‌وه‌ی کورد که‌فته‌سه مه‌ترسیه‌وه‌و به‌شیک له رووله‌یل نه‌ته‌وه‌ی کورد وه گووره‌ی سیاست ده‌وله‌ته‌یل داگیر‌که‌ر له کوردستان دویره‌و خریانه‌و له شوونه‌یلیگ دویر له کوردستان نیشته‌جی کریانه. ئه‌را تمونه: به‌شیک له‌وه‌ کورده‌یله له‌سه‌رده‌م پاشایه‌یل تورک وه‌تایبه‌ت (شا ئسماعیل و شا عه‌باس سه‌فه‌وی) ئه‌را رووژه‌لآت ئیران و ئه‌را پاریزی‌گای خوه‌راسان جی‌اواز کریانه‌و به‌شیک تریش ئه‌را باکوور ئیران دویره‌و خریانه. له تورکی‌ایش ئه‌و سیاسته زیاتر پیاده کریاگه، سیاست جه‌مکوشی و بیسه روشوونکردن و له ناو‌بردن شوونه‌وار کورد وه‌ده‌س ده‌وله‌ته‌یل تورک و رووس و ئیران و عه‌ره‌ب له‌شوون جه‌نگ چال‌دی‌رانه‌وه، وه ملیوُنه‌ها کورد له‌ناو بردگه.

له جه‌نگ چال‌دی‌رانه‌وه تا (۲) سه‌ده له شوون نه‌وه‌یش گشت جه‌نگ و مرافه وکیشمه‌کیش ناونی سه‌فه‌وی و عوسمانیه‌یل له بان خان کوردستان رویداگه‌و فرم‌جاریش خوین کورد له‌تی رشیاگه وه‌ک: (په‌لامار فه‌لای دمدم، گوشتارگه‌ی موکری قران، له ناو‌بردن ئیل مه‌نگور، گوشتار سه‌رده‌م قاجار، گوشتار کورده‌یل له‌لایه‌ن هیزه‌یل رووس و عوسمانی له جه‌نگ جه‌هانی یه‌کم، گوشتارگه‌ی (۱۹۱۵ و ۱۹۱۶)، جی‌اوازکردن ئه‌و

(۷۰۰) هزار کورده وه فه‌رمان سولتان عوسمانی ک نیمه‌یان له ورسگی و سه‌ردیا ره‌فه‌و بوین، قران جه‌نگ یه‌کم ک وه هزاران کورد له‌ناو‌بیرد، نه‌عه‌ره‌ته‌یل له‌شکر تورکی‌ای ئه‌تاتورک و ئیران ر‌ه‌زاخان ئه‌را بان کوردستان) وله‌سه‌رده‌م تازه‌یش زه‌ره‌د فره‌یگ ئنسانی وه‌ک ریک‌ه‌فتن‌نامه‌ی شووم جه‌زایر و جه‌نگ ئیران و عیراق و کوشیان هه‌زاره‌ها کورد له‌په‌لاماره‌یل رژیم کوّماری ئسلامی ئه‌را بان کوردستان و گرتن و گوشتن هه‌زاره‌ها کورد له‌رووژ‌ئاوای کوردستان وه‌ده‌س رژیم سووریا و گوشتار کورده‌یل له باکوور کوردستان له چاره‌که‌سه‌ده‌ی گو‌زه‌یش و (۱۸۲) هزار ئه‌نفال‌کریاگ گه‌رمیان و (۸۲۰۰) بارزانی و (۵) هزار کورد فه‌یلی و کیمیا‌واران هه‌له‌بج‌ه‌و سه‌رده‌شت و ناوچه‌یل تر وه‌ده‌س رژیم به‌عس عیراق.

گشت ئه‌پانه ئه‌و کاره‌ساته‌یله‌سه ک وه‌ی جووره ناته‌سه‌بان هوپج نه‌ته‌وه‌یگ له‌ی جه‌هانه بیج‌گه کورد، گشت ئی کاره‌ساته‌یله له وه‌رخاتر ئه‌وه بوی ملله‌ت کورد له‌ناو بووه‌ن و ته‌ره‌ف توینی بکه‌ن و له‌بان خا‌ک خوه‌یان نه‌یلنه‌یان و له‌بان نه‌خشه‌ی جه‌هان لاوه‌نه‌ی.

سیاست ده‌وله‌ته‌یل داگیر‌که‌ر کوردستان دژ وه نه‌ته‌وه‌ی کورد هه‌رچه‌نی وه روخسار و شیواز جی‌اواز بویه، وه‌لی له ناوه‌روک و نامانجه وه گشتی له خزمه‌ت ئی ستراتیجیه بویه.

هووکار سه‌ره‌کی ئه‌و جه‌نگ و کیشمه‌کیش کوردستانه ک هه‌ر له کویه‌نه‌وه تویشی بویه، مه‌به‌س له‌لی به‌شبه‌شکردن و داگیر‌کردن شوونه جوگرافی‌ه‌گه‌ی بویه‌وه ک ناوچه‌یگ وشکایی ک گشت ده‌روازه‌و ده‌ریایه‌یل به‌ساسه یه‌کتره‌وه‌و هه‌ر له کوینه وه رووژه‌لآت و رووژ‌ئاوا ر‌ه‌سانه‌سه یه‌ک، هووکاریگ تر ئه‌وه‌سه ک کوردستان له نه‌فته‌و ده‌وله‌مه‌ن بویه‌وه ئه‌هه‌میته ستراتیجیه‌گه‌ی زیاتر کردگه.

کورد ئه‌را ر‌زگاری له کولونیا‌لیزم و سیاست کوشاننه‌وه‌ی شوناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌یی، زیاتر له‌گشت ملله‌ته‌یل رووژه‌لآت ناو‌راس له‌وه‌ر خاتر ئازادی خه‌بات کردگه‌و خوین وقوریانی داگه. رایپه‌رینه‌یل (میربه‌درخان و شیخ عوبه‌یدوللای نه‌ه‌ری و شیخ

عه‌بدولسه‌لام بارزانی و جوکم‌رانی شیخ مه‌جموود و شوورش و ده‌سلاتداری چه‌ن ساله‌ی (سمکۆ) و رایپه‌رین (شیخ سه‌عید پیران) و شوورش ئاگری و شوورش ده‌رسیم و شوورش‌ه‌یل (بارزان) و کوّمار کوردستان و شوورش ئه‌یلوول) گشت ئه‌پانه ئه‌و زنجیره شوورش و رایپه‌رین و ده‌سلاتداریه بوین ک ئه‌را ئازادی و سه‌روه خوه‌یی کوردستان وه‌فه‌یل نه‌ته‌وه‌ی کورد به‌ریا کریان. ئمجا هووکاره‌یل فره‌یگ له‌پشت سه‌رنه‌که‌فتن کورد بوی وه‌خاتر پیکه‌اوردن ده‌وله‌ت نه‌ته‌وه‌یی و له‌وانه‌یش:-

- ۱- سروشت ولات و ئه‌هه‌میته ستراتیجی.
- ۲- سستم سیاسی جه‌هان و نه‌وین دووس ستراتیجی.
- ۳- له‌ده‌سداین ده‌ره‌ته‌یل فره‌یگ.

دابه‌ش‌کردن کوردستان له‌جار یه‌کم گورز قورسیگ له‌یه‌کی‌تی نه‌ته‌وه‌یی کورد داو، بارووه‌زیگ ناله‌بار و سه‌خت کرده تویشیه‌وه، وه‌لی جه‌نگ جه‌هانی یه‌کم بیج‌گه زه‌ره‌د و به‌دبه‌ختی ئه‌وه بوی کوردستان به‌شبه‌شه‌و کریاو هه‌ر به‌شیک لکیا فه‌ی ده‌وله‌تیگه‌وه‌و بار سیاسی و کوومه‌لایه‌تی و کل‌تووری کورد چه‌ن قاتیگ خراوتره‌و کردن، دی له شوون نه‌وه‌یش چوار ده‌وله‌ت داگیر‌که‌ر چه‌ودیری کوردستان دابه‌ش‌کریاگ کردن و هه‌ر جموجویلیگ له هه‌ر پارچه‌یگ بویاتاگ وه گشتیانه‌وه‌گه له کوومه‌له لی کردیان.

له جه‌نگ دویم جه‌هانی، ده‌ره‌فه‌تیگ ئه‌را کورد هه‌لکه‌فت ک بتویه‌نیگ له به‌شیک له رووژه‌لآت کوردستان (کوّمار کوردستان) دامه‌زرنیگ. ئمجا دامه‌زرانن ئه‌و کوّماره موهمترین رویداگ سه‌رده‌م تازه‌ی کورد بوی، بیج‌گه ئه‌وه‌یش له ساله‌یل هه‌فه‌تای سه‌ده‌ی گو‌زه‌یش شوورش ئه‌یلوول تویه‌نست هه‌ناسه‌ی گه‌ورایگ به‌یگه جموجویل ناسیوئالیوم کورد و فه‌یریگ ده‌سکه‌فت له باشوور کوردستان باریگه دس، وه‌لی ئه‌وه بوی ئه‌و هه‌ردوگ ده‌سکه‌فته بوینه قوربان کاره‌یل جه‌هان دوجه‌مسه‌ری و شکست هاوردن.

وه‌ی شیوه خا‌ک کوردستان گشت به‌شبه‌شه‌و کریاو ملله‌ت کوردیش که‌فته‌وه‌ر زولم و سته‌مکاری ده‌وله‌ته‌یل داگیر‌که‌ر.





# مهرز و روی وهر کوردستان

کول سوو

خهتیک دهسکه ییگه پپی له باکوور (ئهسکه ندهرونیه) وهره و باکوور رووژه لات چووک و له (مه رعش) ه وگوزهر که یگ وهره رووژناوای (مه لاتیه) و باکوور رووژناوای تیه یگه وهتا ره سیگه شار (سیواز) له ورایشه و خهتیک نیمچه راس وهره رووژه لات و باکوور (ئه رزرووم وپارس) ه وگوزهر که یگ تا ره سیگه باشوور (لیناخان) له ئه رمینیاو له ورا و خهتیک راس تیه یگه خواره وهره باشوور رووژناوای (بیر یقان) پایته خت ئه رمینیا و گوزهر که یگه رووژناوای (نه نجه وان) و رووژه لات (قه توور و شاخوور و رووژناوای دهری چاهی و رمی و دو یا خریش وهره رووژه لات چووک وهتا له (مه راخته) په ریگه وه تیه یگه خوارو به رزی (هه مه دان و نه ها ووند) و لیزه و بووک وهره رووژه لات ئهرا باشوور تا ره سیگه رووژه لات کهنداو

یاخه لیج وهرانومر کوهیت له لای باشوورمه وک مهرز کوردستان دهسکه ییگه پپی وهره و باکوور رووژناوای، وهلی له (هورمز) په ریگه وه و چووک (به دره و جهسان و زرواتیه و مه نهل و جه له و لاو کویه ی حه مرین تا فه تچه و شهرگات و موسل و ره ئسه لعالین له ناوونی شار (جه ران و ئورفا) و چووک وه خوار (عه فرین و بان ئهسکه ندهرونه) له تورکیا. روی وهر کوردستان (۰۹۶۵۰ کم چوارگوشه) س، به شه شه و کریاگه له ناوونی (عیراق و ئیران و تورکیا و سووریا) ، ئمجا ئه و مه رزه ک دانریا ئهرا کوردستان که فیگه بان ئی ده ولته یل ناوبریاگه، ئی مه رزه شوون نیشته جی کوردده و شماره ی که میگ له بیگانه له ته ی زیه و زوورم مه ردمه گه ی کوردن و تویه نیم و مه لگه ی تاریخی ئسپات روی وهر کوردستان بکه یم:-

۱- مهرز کوردستان له باشوور رووژه لات چووکه بان کهنداو، جویر ئه وهک (ئبن به تووته) ی گه شتکهر و ناویانگ چه رخ هه یشم کوچی باسی کردگه و سهردان چهن ناوچه یگ کردگه وهک شاره یل (رامز هزتره) و (ته ی) و باس له وه که یگ و ئویشیگ زوورم نیشته جایه یل ئی شوونه یله کوردن. ۲- مهرز کوردستان له باشوور رووژناوای و چووک له لای ئهسکه نده رۆنه، جویر ئه وهک (مه ندهر معری) له کتاوه گه ی و نناو (العرب و الاکراد) باسی کردگه و دگان و مه وه نه یگ ک له لای ئه سرین چهن ناواییگ کوردنشین ههس و له هه مان و خت تا ناوچه یل (به دره و جهسان) و جه وهل (حه مرین) کورد له تی نیشته جی بو یه و، وهل ئه وه یشا و چه وهل حه مرین و تنه (جبل کورد) یا جه وهل کورد.

زووان کوردی په کیگ له زووانه یل ئاریه و زووانیگ هه رکه کویه نهس و په لیگه له زووانه یل هندۆ ئۆروپی ک کتاو ئافیس تا ک کتاو پیرووز دیانته زه رده شتی هه وئی زووانه نویسریاگه. زووان شیرین کوردی په کیگ له و زووانه یله سه ک شیوه زووانه یل هه ریگ دیریگ و سیان له و شیوه زووانه یله سه ره کیین ک ملله ته گه مان وه پی قسه که ن ئه وانه ییش زا راوه یل یا له هجه یل (کرمانجی، سۆرانی و کوردی باشوور یا (فه یلی) ن).

ئه ی شیوه زووانه یل سه ره کیسه له ناوچه یل جیا جیا ی کوردستان و هه یو دیگ جیاواز قسه وه پپان کریه یگ. له ناوچه یل کوردستان باکوور و هه شکلیگ له باشوور و هجووریگ و له ناوچه یل تریش و هجوورده یلیگ تر. ئهرا تموونه شیوه زووان کرمانجی له شاره یل دهۆک و زاخۆ له کوردستان خوه مان جیاواز مه ول ئه و شیوه زووانه ک له دیاربه کر و قامشلۆ قسه وه پی کریه یگ، یا شیوه زووان سۆرانییگ ک له سلیمان و وه پی قسه کریه یگ جیاواز مه ول ئه و شیوه زووانه ک له سه قسه وه پی کریه یگ. لیره مه بهس له جیاوازی ئه وه نیه ک له ۱۰۰٪ وهل په کا فه رق که ن گشتیان هه ر هه مان شیوه زووان و هل به عزیگ له وشه و دهسه واژه یل له تیان جوور په ک نین. ئه ی دیارده له زووان کوردی شیوه زووان کوردی باشوور یا (فه یلی) ییش، ک زیاتر له شهش ملیۆن کهس و وه پی قسه که ن، گریگه وهر. ئه و شیوه زووانه ک هاووزووانه یلمان له ئیلام و کرمانش و وه پی قسه که ن هه ر کوردی باشوور یا فه یلیه وه ل ئه گه ر ته ماشا ی بکه یید جیاوازیه یلیگ ههس له ناوونی قسه کردنیان وه ل ئه و شیوه زووانه ک هاووزووانه یلمان له به دره وه پی گه توگوو که ن یا به عزیگ وشه و دهسه واژه ههس ک هاووزووانه یلمان له مه نه یی و هه شکلیگ ئویشنه ی و هاووزووانه یل دانیشتگ خانه قی و هه شکلیگ تر و هاووزووانه یلمان له کووت و هه شکلیگ تر. ئهرا تموونه:

نیه وگن (مه نه ی)، نیه وود (خانه قی)، نادى (به غدا) یا جوور (جنگ، که لپه ل، پرتال).

ئمجا له ی ساله یل دو یا خه رنه گه ر ته ماشا بکه یم دوینیم ک له شار به غدا ی پایته خت ک شماره ی فه ریگ له هاووزووانه یلمان ده یان ساله له ی شاره نیشته جین تا راده یگ و مه یه ک شیوه زووان قسه که ن ک تویه نیم ناوی بنه یمنه شیوه زووان (شه فه قی) ! . له وانه سه ک ئه لاجه یودان باید و بویشین یه دی چه یگه و بزه خه نه یگیش با یگه مل لیوه یل دان ، وه لی په راسی یگه و و با یه ته قه ببول بکریه یگ. یه وه نه و مانا نیه ک په شیوه زووانیگ تازه وه دی هاتگیگه و جیاواز مه ول ئه و شیوه زووانه ک قسه وه پی که یمن به لکه ت مه بهس له شیوه زووان (شه فه قی) هه ر کوردی باشوور یا (فه یلی) هگه ی خوه مانه، وه لی نه شیوه زووانیگ دهس و پا شکیاگ و تی که ل وه ل زووانه یل تر، به لکه ت شیوه زووانیگ په تی و پاک، ک له ۱۰۰٪ کوردیه. به ل شه فه ق له دریزه ی چهن سال کار و چالاکی هه ول داس ک زووان شیرین کوردی ک له وهر سیاسه ته یل ره گه ز په رسه انه ی رژیم گوور و گوور به عس

خه ریک بوی له به غدا تووزمه تووز له هه ویره و بچوود سه ره له نوو زینگیه و بکه یید و هه ر لیوا هه ول داس ک شیوه زووانیگ په گرتگ و پاک و دویر له تی که لاوی وه ل زووانه یل تر بجه یگه سه ر زار هاووزووانه یل. ئهرا ئه و مه ییش هه ول دا ک ئه و وشه و دهسه واژه یله ک له زووانه یل بیگانه و مه رگریانه له ناو شیوه زووانه گه مان له ناویان بووه یگ و وشه و دهسه واژه یل کوردی په تی جینشینیان بکه یگ و ئهرا ده وله مه ن تره و بوین شیوه زووانه گه مان له به عزیگ وشه و دهسه واژه یل زا راوه یل تریش که لک و مه ریگریگ. به ره هم ئه و کار و چالاکی و زه حمه تکیشان و شه که تیشه شیوه زووان (شه فه قی) بوی. به لی شه فه ق تویه نست ک شیوه زووانیگ شیرین و دلنشین و پاک و بوخته و ئاسان ئهرا هاووزووانه یل تیه نگ زووان دالگی وه دی باریگ تا بتویه نن و نه اسانی هووکاره ی بوون و وه پی قسه بکه ن، و مه ییشه ده سه که ه تیگ گه وراس ئهرا هاووزووانه یل ک نه وه یل دو یا رووژ هووکاره ی ئه ی شیوه زووانه بوون و وه هه رشوینیا بچن تویه نن و سه ره فه رازی و فه خر و شانازی و وه وه زووان شیرین دالگیان قسه بکه ن.



## شیوه زووان (شه فه قی)

ناراس جواه



# کوومەلناسی جوور شیوازیگ لەیه که وداين رهفتار

عوزیر عوسمان

1- شیوازیگ زانستی تازەس ئەرا لەیه که وداين رهفتار کوومەلایەتی .

2- رهفتارکردن وهل باوختهیل ئنسانیا قهیریگ چشت پهیا که یگ ک لهشیه وکردن (فیزیایی یا حیولۆجی) نین . ئەرا نموونه: ئەگەر پیاویگ له مهیدان باوخت ژنهیل روی وهری پرسیار بکریه یگه وهو پرسیارکاره گی ژن بووگ شایهت کاردانه وهی جیاواز بووگ وهل ئەو حاله تهک پرسیارکاره گی پیاوگ بووگ، وهل ئەو هیشا ئەگەر هات و هاسه ره گی خوهی ناماده بووگ دوپاره شایهت کاردانه وهی جیاواز بووگ.

3- شارهزایی پیشهیی له کوومەلناسی فره خواسته، ک بایه سه په یجووریگەر یا باحس کوومەلایه تی له کاره گی به لگه ی باوخته ی و زانستی باریگه کار، وهل ئەو هیشا بایه سه ئەو به لگه ی شیه له لایه ن پسپۆره یلیگه وه هاورپاویگ هدهس مهشق زانستی بیاشتوون. بیگومان کوومەلناسی تازەترین بهش زانسته یل کوومەلایه تی وه جویر زاراوه یا مسته لچیش ئەرا په که جار له سال (1828ز) له لایه ن (ئۆگه ست کۆنت) فرهنسیه وه له کتاو (هه لسه فه ی جیگری) وه کار هاورپاگه، هه ر له وه ر ئەو هیش وه رابه ر کوومەلناسی له قه له م دریه یگ. ئەجا ناوبریاگ له یوا بوی له لای ک بایه سه کوومەلناسی له بان بنه رخت به لگه و شیواز زانستی وه جوانی بونیاد بنریه یگ.

هه ریه ک له (هیریه ت سسنه ر) ئنگلیزی سال (1876ز) له تیۆری یا نه زه ریه ی (پوخته و بوین یا تکامل کوومەلایه تی) و زانی ئەمیریکی (لبته ر وارد) یش سال (1882ز) باس کوومەلناسی کردنه . ئیمه تویه نیم کوومەلناسی وه ک زانستیگ تایبه ت بناسیم و له ریگه ی کوومەلناسیه وه تویه نیم پله ی خوه مان و ژینگه ی کوومەلایه تی وه دید تازیه گه وه دهنسیان بکه یم و زیاتر ئاشنای ئەو کوومەلگایه یل ئنسانیه بویم ک په یوه ندیمان وه پیا نه وه که مه یا هه ر په یوه ندی وه لیانا نه ییریم. وهل ئەو هیشا ئەو هیزه یل کوومەلایه تی هک گاریگه ری دیرن له بان رهفتار خوه مان و ده وره رمان تویه نیم له ریگه ی کوومەلناسیه وه دهنسیان بکه یم. ئەجا گرووپ کوومەلایه تی وه که سه یلیگ ئویشنه ی ک په یوه ندی په کراس دیرن وهل په کتره و خه ریه ک ئەجا مداین رهفتاره یل هاوبه شیگن ک هس وه یه که وه بوین و دنلیایی له لایان دروس که یگ، یه یش له بان بنه مای ئامانج و به رژه وه ندی هاوبه ش.

کوومەلناسه یل سێ جووره (گرووپ) دیاری کردنه، ک بونیاد کوومەلایه تی پیک تیه رن، په که میان: پیکه اتگه له جه مه و بوین ناسایی چه ن که سیگ وه هه ر جووریگ بووگ و، دویمیانیش : وه و جه مه که سه ئویشنه ی ک له قه یریگ تایبه ته ندی هاوبه شن و، سیمیانیش : پیکه اتگه له وانه ک له جووریگ تایبه ته ندی و شارهزایی و ریکخریاگی وه ک یه کن.

## کوومەلگای شارنشین

گۆل سۆ

شارنشین له ولاته یل پیشه سازی و پیشه که فنگ وهل گه شه کردن پیشه یی و بازرگانی یا تو جاریا دروس بویه. ئیسه شارنشینه یل له و لاته یله نسبه ی (70٪) مه ردم پیک تیه رن، وهل له ولاته یل دوپا که فنگ وه چه واشه س، له وه ر ئەوه ک ئاست خزمه تگوزاری له ناوا یه یل نزمه و مه ردمه یلیانیش ناچار روی که نه شارمیل و دوچار کیشه و گرفت مه رده وام تیه ن. به عه زه جاریگیش وه مه به س پیکه اوردن شاریگ ته ماشا که یید ده وله ت شماره یگ له خه لک ئاوا یه یل جیاواز که یگ و شوون نیشه تاج بوین ئەرایان دا بین که یگ. کوومەلناسه یل ئەرا نیشه تاج بوین له شار چه ن مه رجیگ دانانه، له وانه یش : دا بین کردن ده رفه ت کارکردن و دا به شکردن کارو پسپۆری له کاره یل وله هه مان وه خت و جوو د ریکخریاگ کوومەلایه تی و ده وله تی وه ک (ده زگا و دامه زریا گه یل ده وله تی و ریکخریاگ خزمه تگوزاری و دامه زریاگ ته کنۆلۆجی و هانوون ریکخستن کاروبازرگانی و ..... هتد). وهل ئەو هیشا باس له وه یش که ن ک بایه سه ئی دامه زریا گه یله له پیکه اتیه یگ کوومەلایه تی بوون و دوپا خریش ناو شار له ی نریه یگ. شار پیک تیه یگ له مه ردمان فره یگ ک تا ک له تی تا راده ی فره یگ وه ناسریاگ مینیه گه وه و تویه نیگ وه هه ر شیوه یگ ک خوه ی بتوا یگ ژیا ن بووه یگه سه ر، له هه مان وه خت تویه نیگ وهل ئەو گرووپ و ریکخریاگ و دامه زریا گه یله په یوه ندی بکه یگ ک وهل هویر و ئامانجه یلیا گونجه ین، یه یش ئەرا جی وه جیکردن هه وه جه یلی. ئەجا کوومەلناسه یل ئشاره ت وه نه وه کردنه ک گه وریایی ژینگه ی کوومەلایه تی و فره یی مه ردم شار زیاتر زه مینه خوه ش که یگ ئەرا لاداین کوومەلایه تی و تاوانکاری وه به روار د یا مقارنه وهل ناوچه یل که منشین. ده ور، وه مه عنای ئەو رهفتار و هه لسو و که فته سه ک که سه یل تر له پله ی کوومەلایه تی هه ر تاکیگ چه وه ریی که ن، له وه ر ئەوه هه ر کاریگ ک تاکیگ له ژینگه یگ کوومەلایه تی وه گوره ی پله و توانای خوه ی ئەجما ی ده یگ ده ور ئەو که سه دیاری که یگ. ئەوانه ک له نیشانداین ده ور خو یان کارا یا فه عال و نه فدار و مایه ی ئەهه میه تدا یین وه بییان ئویشن (نموونه ی ده ور کوومەلایه تی یا رابه رده ور کوومەلایه تی)، ئی جووره که سه یله له وه خت جیاواز هه لو یست یا مه وقف خاس نیشاندن و رهفتار په سه ن نیشان مه ردم دن له شوونه یل جیا جیا و ئەیا نه یش کاریگه ری گه ورا دیرن له بان مه ردم له هه لوژاردن هه لو یسته یلیان. ئەجا ئەرا ئەوه ک هه ر که سیگ ک ده ور یگ دیاریکریاگ وه جوانی ئەجما به یگ بایه سه خا وه ن که سایه تیگ بووگ وهل ئەو ده ورا بگونجه یگ، وهل له ژیا ن کوومەلایه تی چشته گه له یوا نیه و دوینیم مه ردم فره یگ هه س له ئاست ئەو ده وره نین ک ئەرایان دیاری کریه یگ و که سایه تیگه یان گونجیاگ نیه، هه ر له وه ر ئەو هیش وه ته واوی سه رکه فنگ نین و ئەو ده وره نیه رن.



کوومەلناسی وه ک زانستیگ

له زوورم زانسته یل تر که متر

شیه وکردن دیریگ، له ی

مه یدا نیشه تویه نیم چه ن

فاکته ریگ دیاری بکه یم وه ک :-



# شپړزی له که سایه تی تاک و کاریگری له بان ژیان

کازم زرار



یه کیگ له و تایبه تمه نندی یله ک تاکه یل کوومه لگا له یه کتر حیواوه که یگ نه ویش و جوود حیوازی تاکایه تیه له ناو نیان ، ئی حیواو زبیشه له یه کیگه وه نه را یه کیگ تر وسیه یگ له بان قهیریگ تایبه تمه نندی و سفه ت و چشت تایبه ت وه خود تاکه یل، له وانه ییش شیواز هویره وکردن و هه لسو که هفت و هسکردن و جواو دانه وه نه را چشته یل ، ودمه عنای نه وه لایه ن فکری و کرده وه و دروینی و کوومه لایه تی تاک گریگه وه و ئی لایه ن و تایبه تمه نندی و سفه ت یله که سایه تی که سه گه دروس کن، جویر نه وه ک تویه نیم تاریفی بکه یم و بویشیم : که سایه تی تاک پیکه اتگه له پیکه اته ی هویره وکردن و هه لسو که هفت ک له یوا له تاک کن له بارووه زیگ ئاسایی گه شه بکه یگ و چالاک لیه تی نشان به یگ و بگونجه یگ وه ل دهوروهر، وه لی جار جاریگ وه سه به ب بارووه زع سه خت و جووراو جوور تاک تویش شپړزی و ناره حه تی تیه یگ له هاوسه نگی لاشه و دروین و نیه تویه نیگ خودی بگونجه نیگ وه ل نه وه هلو یسته یلا ک روی و مروی بوونه وه، ئمجا له یرا سسی له که سایه تیه گه ی دروس بووگ و زورم نه و زانایه یله ک له مه یان دروین ناسی کارکن جفتن له بان نه وه ک بایه سه حیوازی بکریه یگ له ناو نی دو مه سه له ی وه یه که وه به ساریگ و له هه مان وخت په یوه نندی وه تینیگ هه سه له ناو نیان ک به سیانه سه که سایه تی تاک.

نه و مناله یله ک دایگ و باوگیان تویش تیکچگن دروینی هاتنه یا له ژینگه یگ شیویاگ و سه ختیگ ژیه ن ، نه یانه هه ولدن خوده یان بگونجنن وه ل نه وه هه وه و بیشینی ییل نا ئاساییه ک روی و مرویان بووگه وه، وه ل نه وه ییشا خود گونجانن وه ل ئی ژینگه و، بارووه زع ناله باره شایه ت بووگه هووکار دروس بوین که سایه تی شیویاگ و ناته واو، بیجگه نه ویش بووگه سه به ب دروس بوین که سایه تی نا کوومه لایه تی و نه گونجیان وه ل سفه ت ییل کوومه لایه تی وه ک سه ریچیکردن قانون و دسد ریژیکردن له بان که سه یل ترو له هه مان وخت وه کار هاوردن مادده یل بیهووشکه ر. هه ر له ی باوه تیشه وه فره یگ له دروین ناسه یل وه پیان له یواسه ک ئاماده کاری بایؤلوجی هه سه له لایه ن قهیریگ تاکه وه ک تویش شیویان که سایه تی تیه ن ، یه ییش له یوا له لیان که یگ نه تویه نن وه ئاسانی خوده یان بگونجنن وه ل نه وه هلو یسته یلا ک روی و مرویان بووگه وه، وه تایبه ت هه لو یسته یل ناخوش.

له یرا نه ارامان دهر که فیگ ک گرنگی یا نه هه مه یه تدا یین وه فوناغ منالی و دابینکردن هه وه جه یل منال و نه هه مه یه تدا یین وه لایه ن دروینی یه کتر له ناو خیزان ک یه ییش له ریگه ی دروسکردن ژینگه یگ پر له سووز و خوه شو یسی له ناو نی نه اندامه یل خیزان یارمه تیدر نه را دروس بوین که سایه تی ته واویگ و دویر له سسی وکه م وکوری.

## هیز بریار داین له خوه مان

عبداللہ توفیق

نایا رووژ یگ، یا وه ختیگ، یا سه عاتیگ راهاتگه و یه ییش چاره سه ر دیریگ و نه گه ر کار ده گیش وه ختی بووگ نه وه زویتر چاره سه ر کریه یگ. که سیگ ک له عومر (۴۰) سالی بووگ و نه وه نه له هویر گرژی و هه له په له بو یگ نه را ژیان، نه و که سه نه وه هه مگه ساله له بان نه و شیوازه بردویگه سه ر بیگومان بایه سه ئارامی بیاشتووگ و نه وه بزانیگ ک نه را رزگار بوین له و شیوازه له ژیان ی ماوه یگ کیشپگ تا سه ر له نوو ره فتر و کرده وه هه لسو که هفتی ریکه و بووگ و بووگه به شیگ له روتین ژیان ی. له یرا رینماییمان نه وه سه ک نه را چه ن وه ختیگ یا چه ن ده قه یگ هویر تهرخان بکه ید. له شوونیگ قهره بالغ بووسیوه و ته ماشایگ چواره ورد بکه! نه گه ر تویه نید خوده بخه ناو هس و له ش که سیگ نایا رووژ یگ، یا وه ختیگ، یا سه عاتیگ هاتگه سه هویرد، یا وتیده نه را چه به عزه که سه یلیگ هه میسه هه له په له یانه و به رزترین ئاست گورجی خوده یان وه کار تیه رن له ریکردن یا له سایه فیکردن یا له نانخوردن یا له قسه و کارکردن؟ نه یانه وه بی هو یچ سه به بیگ گرنگ یا موهمیش و، وه بی نه وه ک که سیگ داوا له لیان بکه یگ یا نه را نه وه ک چشتیگ له دهمسیان نه چووگ ک شایه ت زوورممان بویشیم: ئی گورجی و دروین گرژیه ها له خوه مان، وه لی نیمه له رو ییگ تره وه دوینیم فره یگ له کرده و هیلان ئاساییه نه را له ش و دروین خوده یان و نیمه ییش وه هه مان شیوه ئارام بویمن ک دوینیمه یان. له وهر نه وه ک له ناو خود خوده مان و دهور و درمانیش ئارام تر بووگ.

فره که سه له بان نه و شیوازه له ژیان هه ناسه داین و جموجویل، دو یای نه ویش وه هه مان شیوه هر وه ریگه ی هسه یلده وه خوده بخه ناو هس و له ش که سیگه وه ک دوینید فره ئارامه و بیده نگه و له هه ناسه و ریکردن و جموجولیش ئارامه، ئمجا بزبان هس و چه که یید له هه ردوگ حاله ته گه؟ نه گه ر نه وه هسه نه را د هات، نه و وخته بریار بیه!

گشت که سیگ له نیمه توانا و هیز گویرانکاری دیریگ ک فره یش ئاسانه، نه ویش ته نیا نه وه سه ک بتویه نید بریار یا قهرار بیه د. وه لی بیگومان بریاریش هه وه جه وه هاندا یین و ئاره زو و خاس و گه و رایگ دیریگ له ناو خوده مان، ئمجا نه را خا تر نه وه ک گویرانکاریه گه له بان بنه ما و بنه رت خاس و گورج بچووگ و بره سیگه نه انجام.



## وازیهیل کوردهواری ئەرا چه نه مەندنە؟

شوان محەمەد

نەتەوێ کورد وەك گشت مللەتەیل تر دونیا خاوەن كلتوور و داب و نەریت و زووێ و جنگ و هەلسوكەفت و هەگبەگ پڕ وە نرخە. وەل ئەو هەمیشا مەتەل و پەند بێشێنەیل و نوكتەو گەمەو چشتەیل تر گشت ئەیانەوێك شوناسنامەگ مولك نەتەوێ كوردن. ئەمجا بیلا وەك نموونەبەس لەواری جوورواو جوور كوردهواری بکەیم ك ئی وازیەیلەخوشتەیل وەختن ئەرا منال و جایەلەیل و تارادەگیش پیرەیل. وازی كوردهواری بەرەم ئەو كەسەیلەنەك پێشكەشی كوردهسەنەوێل دوای خوەیان وەك دیاری گرانقیمەت ژیان. ئەگەر باگ و بێرسیم ئەرا چه ئیسە ئەو وازیەیلە كەمەو بوینەیا نەمەندنەو كەسیش باسیان نەكەگەگ ؟ هووكار یا سەبەبەیان فرەس، وەل چارەسەر نەكریەن، لەوانەیش موهەمترین ئەو هووكاریەیلەوێل زیابوین شماری مەردما دەس وەپێكەگەگ ك ئەویش ئەرك ژیان فورسەو كەگەگ لەبان منالەیل و جایەل ئەرا خەریكبوینیان وەژانیان و داوریانیان لەی سامان گەورا. وەل ئەو هەمیشا لەی سەردەمەپێشكەفتن زانستەیل خوێندن و پەیاوین وەسیلەئی ئەلیكترۆنی و تەكنۆلۆجیای سەردەم و هووكاریەیل ئاسانكەر وەك سەیارەو تەلەفزیۆن و كاریباو چشتەیل تر لەیوا كوردهك منالەیل و جایەلەیل خەریك ئی چشتەیلەبوون و كەمەكەمەو وازیەیل كوردهواری گوم بکەن و دوایخیش بفتەنتەئی. ئەوسا وازیەیل فرەگ لەكوردهواری و جووود داشت و دەسەدەسەمنالەیل و جایەل جوانەیل دەرچیان و تا دیرەوختیگ خەریك بوین و گەمەكردیان، وەل ئیسەئەو گەمەیلەلەهویرو بریاگەو تا تەبەگ زیاتر لە هویرو و چووگ مەگەر جارجاریگ لەناو ناوایەیل بکەفێگەو وەرچەو ك ئەویش فرەو كەمی و جووود دیریگ وەك (نیشانگرتن) ك ئی وازیەدەو فرەگ داشت لەناو کوومەلگایەیل كوردهواری و فرەكەس حەز لەی وازیەكردیاگ، ك یەیش وەچەن چشتیگ كریەگ وەك: چەك، دارلاسك (تیركەمان)، كوچگ وەشانن. فرەجار ئی وازیەمەرچگرو لەبانی كردیان لەبان خواردن یا لەبان هەر چشتیگ تر سادەئی سەردەمیانە، ئەمجا فرەكەس لەی وازیەناوایانگ لەناو کوومەلگا دەرکردنەو بوونەئی ئەو وەك دەس و تیریان لەنیشانگرتن راس بوی یا هونەر نیشانگرتنێان فرەجوان بوی و گروەگەبەردیانەو، وەل ئیسەئەو داب و نەریت و كلتوور كورداپەتەنەمەند و ئەگەریش بووگ فرەكەمە.



## نەریت سەرداین قەورسان لە لای كورد

د. كەبوان نازاد

قەورسان، وەمەعناى مەنزىگای

كووچكردگەیل و شوون ئەو

ئادەمیزادەیلەسەك ئی دونیا وەرەو

جەهانىگ نادیار و بی كووتای

هېشتنەجى. ئەمجا وەرچەگشت چشتیگ

بایەسەئەو بەزانیم ك شیواز قەورسان

و سەرداین زینگەیل ئەرا لای مردگەیلیان

لەنەتەو وە مللەت و کوومەلگایگەو ئەرا

نەتەو وە مللەت و کوومەلگایگ تر جیاواز

بویە و جیاوازه،

ئەویش وەسەپەب جیاوازی لەدین و كلتوور و ری وەرەسەم دینی و کوومەلایەتی و فەرەهنگی، هەر لەوەر ئەو هەمیشا هەر یەكیگ لەوانەو هەشیوازیگ و لەشوونىگ تاییەت وەكلتوور و ری وەرەسەم خوەیان قەورسان ئەرا مردگەیلیان دیاری كورده، وەل ئەو هەمیشا ری وەرەسەم تاییەتیش ئەرا وەرێكردن مردگەیلیان دیرن وەرەو قەورسان و سپاردنی وەخاك و پرسیەنایینی، ك هەر یەكیگ لەوانەبەسیاسەقەیریگ باوەر و كلتوور و نەریت دینی و کوومەلایەتی ئەو نەتەو وە مللەت و کوومەلگایەیلە. ئەمجا نەتەوێ كوردو کوومەلگای كوردهواری وەل جیاوازی دین و باوەر و قەیریگ ری وەرەسەم کوومەلایەتیان فرەلەلیان شوون قەورسانیان لەنزىك ناوایی و شارو شاروچكەیلیان دیاری كورده، ئەویش لەوەر خاتەر ئەو وەك لەوخت سەرداین كەس و كاریان ئەرا لای مردگەیلیان ئاسان بووگ و لەوختیان كەم بچووگ و تا مردگەیلیان لەخوەیان نزىك بووگ و، بتویەنن وەرەوام چەویان لەقەورەیلیان بووگ و، وەرەوام وەلیانا بژیەن.

لەلایگ ترەو، لەیوا خواستەك كەس و كار و قەومەیل نزىك هەر مردگىگ رووژەیل (جومە) لەگشت هەفتەگ سەردان ئەو قەورسانەبکەن ك مردگەیلیان لەتی خاك كریاگە، ك ئەویش لەی هەس وەجنگ سیەورەنگ ماتەمىنەو جویر (بوور و قواوئی یا هەر رەنگیگ تیرەگرت) روى لە قەورسان كەن، ئەویش وەك دەرختن خەمناكى كەس و كارەگە ئەرا مردگەیلیان، وەل ئەو هەمیشا لە وەخت سەرداین قەورسان گول و مخور و ناوگولاو وەل خوەیان بەن و نەنەئی بان قەور مردگەیلیان تا قەورەگەو بوو خوەشەبەزاننەو، ئەمجا لەوخت مەندنیان لەبان قەورەگەچەن سوورەتیگ لەقورنێان پیروویش خوەنریەگ .

لەو نەریتەیل ناو کوومەلگای كوردهواریەو لەلای كوردەیل موسلمان ئەو سە، ك لەقەیریگ ناوچەلەر رووژەیل (چوارشەممە) سەردان قەورسان كەن و لەقەیریگ ناوچەئی تر رووژەیل (پەنج شەممە) و بەعزىگیش لەرووژەیل (جومە)، وەل لەلای (ئیزی و كاكەیی) تەنیا هەر رووژەیل جومەئی گشت هەفتەگ ئەنجام دریەگ . بیگومان هویچكام لەو رووژەیل سەرداینەپشتقایم نەویەو وەدق (نص) یگ دینیەو. گرتگی یا ئەهەمىەتداین زینگەیل وەمردگەیلیان لەکوومەلگای كوردهواری وەك دەرختن ناخوەشەلەلایان و وەرەوام دی سەردان قەورسان كەن و فرەیش لەكەس و كار مردگەیل تەماشا كەید ئەهەمىەت فرەگ دەنەقەور مردگەیلیان و مال ئەرای دروس كەن یا بنیان جوان و بەرزىگ ئەرای دروس كەن و یا چواردەوور قەورەگەمالیگ ناسنێن گرن و تەنیا لەوخت سەردان خوەیان ئەرا بان قەورەگەقاپیەگەى واز كەن و گزگ قەورەگەدەن و ناوەرەشەى كەن و نیشتنەدەوورەر قەورەگەتا ماومىگ و دوياخر سوورەت فاتحا ئەرای خوەنن و تا هەفتەگ تر هیلنەى جى. وەى جوورەسەردان قەورسان لەلای نەتەوێ كورد بویەسەنەریتیگ باو لەگشت شوونىگ.





## کیشی کورد تورکیاس

هلوك شاهین

هلوك شاهین باسه گه ی له یوا دس وه پی که یگ : ناخوایم وه پیشبینیه ییل هه نه په نه باس دهسپیشخه ری یا موباده ری کورده ییل بکه م ک له یوا تیه یگه وه رچه و له ی تاوسانه بووگه برگه ی یه کم بهرنامه ی کار حکومت و وه باوهر من بایه د درفته ت یافورسه ت کافی وه پی بدریه ی نه گهر نومید یگ وه کووتایی هاوردن وه خوین رژیان و بهر قهراری ناشتی داشتویمن .

هلوك شاهین له دریزه ی باومه گه ی نویسه س: هه رچه ن ئیمه زانیاری فهردیگ له باوهرت ریکه هفتنه گه نه یریم؛ وه لی هویره کاریه گانی وه گووره ی نه و ته سر یجه یله له یه که و دهیم ک کار و دهسه یل حکومت تورکیا دانه سه یان. گشته مان زانیمن ک ئی گامه وه چاودیری نه مریکا دس وه پی کردگه و دانان خشته یا جه دوه لیگ وه ختی نه را ئی کاره نه را نه مریکا گرنگه له وهر نه وگ دو یاکیشان هیزه یلی له عیراق نزیکه و بویه؛ هه ر وه ی خاتره دیاری کردن و دخت ئی دهسپیشخه ری وه سورعه ت نیشنگه نه نجام نه گری. دانان پیله ییل زهرووریه و نه را نه وگ نه و پیله یله بهر قهرار بکره ین گه شه کردن و پیشک هفتن هه رییم کوردستان زهرووری تیه یگه وهر چه و بته وکردن پایه و بنه وای ئی هه رییمه له ری دهسپیشخه ری دووسی حکومت تورکیا وه ل کورد تیه یگه دی وئی کاره هو یج زهردیگ نه را نه نقه ره نه یری وه هر وه جورگ رویداگه یل گوزه یشته سابتی کردنه په یوه ندییه یل خارچی وه ل لایه نه یل جوو ره جوو نه را تورکیا فایده دیری.

له هه ر کوره بهرزه وه ندی تورکیا له نه وله ویه ت بووگ، هو یج گرفت وکیشه یگ نه را بهر قهراری په یوه ندی نه یریم. هه رچه ن هیزه یل گه وری جه هان بوین دهوله تیگ ئتحدادی له سیستمیگتر خاستر زانن وه لی ئی خواسته ی خوه یانه ناشکرا نیه که ن، ئی سه یلمه ته نیا نه را تورکه ییل نیه به لکم نه را کورده یلیشه ک له ی ولاته زیه ن، بایه د له هویرمان نه چووگ نزیکه ی ۴۰٪ کورده یل تورکیا له بهش رووژ ناوای ولاته گه مان زیه ن. نه وگ بایه د حکومت نه نقه ره نه نجامی بیه یگ نه و سه ک بریاره یل په کلایه ی دهر به که یگ ک ری به یه نه و هاوولاتیه یل کورده ک له باشوور رووژ ه لات تورکیا زیه ن گشت مافه یل یا حقوق بنه رته ی داشتوون و جوو ره هاوولاتی پله یه کم وه لیان ره قتر بکره یی و ئیمه نه بایه د دس بخه یمه ناو رووشنه ویری وزوان و چالاکیه یل سیاسییان تاو ه ختیگ هه ره شه له بهرزه وه ندییه یل پالای ولات نه که ن و نه را ئی کاره بایه د حکومت ته یل مه حه لی دهسلاته یل فهره تریگ وه بییان بدریه ی. ئی ئامانجه یله بایه د هه رچه ی زویتر له لایه ن حکومت تورکیا جیوه جی بکره یی وه بی نه وگ راویژ وه ل لایه ن یاکه سیگ



نه وگ بایه د حکومت نه نقه ره نه نجامی بیه یگ نه و سه ک بریاره یل په کلایه ی دهر به که یگ ک ری به یه نه و هاوولاتیه یل کورده ک له باشوور رووژ ه لات تورکیا زیه ن گشت مافه یل یا حقوق بنه رته ی داشتوون و جوو ره هاوولاتی پله یه کم وه لیان ره قتر بکره یی و ئیمه نه بایه د دس بخه یمه ناو رووشنه ویری وزوان و چالاکیه یل سیاسییان تاو ه ختیگ هه ره شه له بهرزه وه ندییه یل پالای ولات نه که ن و نه را ئی کاره بایه د حکومت ته یل مه حه لی دهسلاته یل فهره تریگ وه بییان بدریه ی

بکه یگ وئی کاره یله بایه د هه رچه ی زویتر جیوه جی بکره ین. بریگ له چاودیره یل رووژ نامه نویسه یل هانه و باوهره ک شاید گفتوگو وه یل له پشت په رده چه ن مانگیگ دریزه بکیشی له باوهرت یه گ له بان جه ریک، ئایا له بان شیوه و بونییه دهوله تیگ فیدرالی؟ نه گهر حکومت وهراسی توایگ کیشه ی کورد له ری راویژ یا ئستشاره چاره سر بکه یگ ؛ هه له ئیسه وه دیاره ک چاره سرگه چوینه و چه سه، به لی چاره سرگه پارت کوومه لگای دیموکراتیه ک لایه نگر کیشه ی کوردیه و له په رله مانیش تورکیا ییش ژماره یگ نوینه ر هه لوژریاگ له لایه ن مه ردم دیری، وه لی نه را نه وانگ له ی قسه یله نیگه ران بوون و په یوه ندی وه ل ئمرالی دیرن و تیرۆریزم تاوانبار نیه که ن، ئیمه یش وه بییان ئویشیم : به لی یه کار سه ختیگه نه رادان وه لی بایه د باریمه یاد ک نه ندامه یل په رله مان له پارت کوومه لگای دیموکراتی وه ل ئیمه وسیه ن نه وه ل لایه ن وهر اوهر، وه ی خاتره ئیمه یش له بان ئی بنه و وه لیان ره قتر بکه یم . هلوك شاهین له کووتایی باومه گه ی نویسه س : من دلنیام ک حکومت تورکیا نه راجاره سره کردن کیشه ی کورد سازش نیه که یگ وه لی تا نه وره گ وه پی بکره یی نه را چاره سره ئی راسیه دریغ نیه که یگ.



# ئەرا ئەو ك میدیا له خزمەت کوومەلگا بووگ

هیرش مەلا جەوهر



فره‌گرنگ یا موهمه‌ناده‌میزاد وه‌و زانست و قام وزانیاریه‌ك له‌باریه‌وه‌هه‌س خزمه‌ت خاك و نیشتمان و ملله‌ته‌گه‌ی خوه‌ی بکه‌یگ، تاریخ هووکاره‌وه‌ومان کردگه‌ك مه‌رج نیه‌ئه‌وانه‌ك توانای پیشکه‌فتن و ئبداع دیرن کاریگه‌ری له‌بان ده‌وره‌یان داشتوون و تواناو فامیان ئەرا خزمه‌ت کوومەلگای خوه‌یان وه‌کار بارن، نیمه‌پیش وه‌ك نه‌ته‌وه‌ی كورد و ملله‌ت كوردستان ئەزموونینگ له‌ی باوته‌وه‌دیریم و فره‌گه‌س و لایه‌ن تویه‌نستیان خزمه‌ت فره‌گه‌ورا وه‌كوردو شوورش و حکوومه‌ته‌گه‌ی بکه‌ن، وه‌ل وه‌داخه‌وه‌هه‌وله‌یل خوه‌یان وه‌ چه‌واشه‌وه‌هه‌اوردنه‌کار.

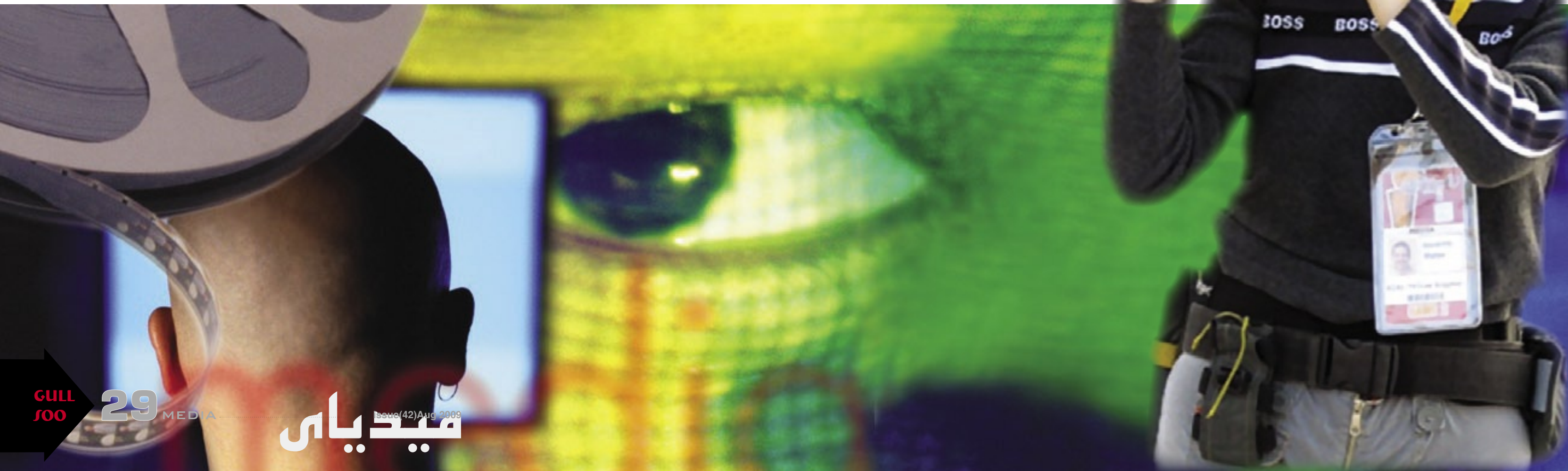
له‌یرا ئویشیم وه‌داخه‌وه‌به‌شیک له‌میدیا کوردی هان له‌ هه‌ول ئەوه‌هه‌ریم کوردستان بکه‌ننه‌دو سه‌نگه‌ر دژ وه‌یه‌ك، وه‌ل نه‌ك له‌بان بنه‌مای رکابه‌ری یا مونافسه‌ئه‌را خزمه‌تکردن، به‌لکوو له‌بان بنه‌مای کوشانه‌وه‌وو کووتاییه‌اوردن لایگ و به‌رژه‌وه‌ندی ناره‌وا، له‌وه‌پیش خراوتر ئەوان توان مه‌ردم له‌سه‌نگه‌ریگ و ده‌سلات له‌سه‌نگه‌ریگ تر بووگ، وه‌ل ئەگه‌ر ته‌ماشای بکه‌ید مه‌ردم و ده‌سلات هه‌ردوگیان ته‌واوکه‌ر یه‌که‌ترن، چوینکه‌ئه‌گه‌ر مه‌ردم چه‌وه‌ی له‌ ده‌سلات بووگ ئەرا ده‌سه‌وه‌رکردن ژیا‌نیگ ئاسووده‌و بی که‌م وکوری ئەوه‌به‌یگومان ده‌سلاتی‌ش زه‌مانه‌ت مه‌ندنی ها ده‌س مه‌ردم.

وه‌ختیگ تاریخ میدیا کریه‌یگ وه‌ده‌سلات چوارم بایه‌سه‌بالانس خوه‌ی وه‌ل هه‌رسێ ده‌سلاته‌گه‌ی تر( قانونناین و جی وه‌جیکردن و دادوه‌ریا) خوه‌ی ریک بکه‌یگ، چوینکه‌ئه‌وه‌نیشانه‌یگ بته‌و کارگه‌ری

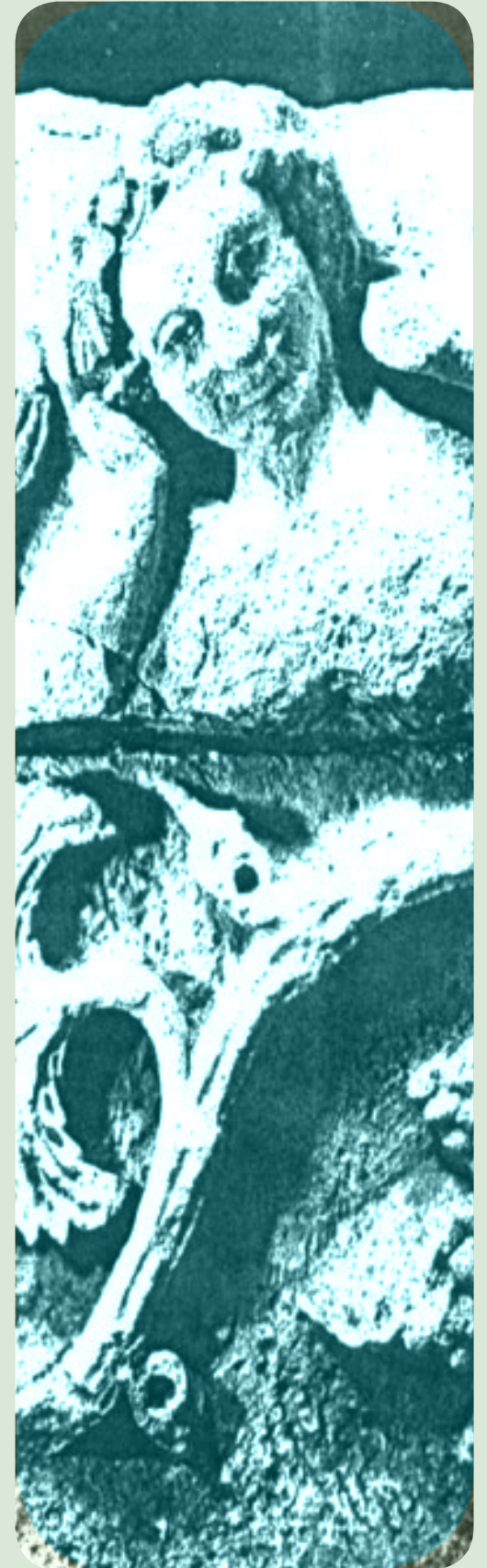
میدیا له‌وه‌ریه‌وه‌بردن ولات نیشان ده‌یگ، مه‌عنای ئەوه‌سه‌ده‌ور و پله‌ی ره‌سانن یا ئەلام ئەرا وه‌ریه‌و بردن و هاوسه‌نگه‌بوین کوومەلگا له‌و سێ ده‌سلاته‌گه‌ی تر که‌مه‌تر نیه‌، چوینکه‌ره‌سانن و میدیا‌یه‌یل راسه‌وخۆ هان له‌گشت مالیگ و گشت که‌سیگ بته‌وايگ و نه‌ته‌وايگ رووژانه‌روی وه‌روی په‌یام و قسه‌ویاس رووژنامه‌گه‌ریه‌یل بووگه‌وه‌، ك ئی کاریشه‌بیگومان کاریگه‌ری و کاردانه‌وه‌ی خوه‌ی دیریگ، له‌وه‌ر ئەوه‌هه‌ر وه‌ختیگ میدیا‌یه‌یل له‌بان بنه‌مای ناتهن‌دروس دابه‌ش دو سه‌نگه‌ر دژ وه‌یه‌ك بوون ئی دابه‌شبوینه‌گشتگه‌ر بووگ ئەرا بان سه‌رجه‌م کوومەلگا وه‌ئه‌نجامیش چووریگ له‌داوریان له‌یه‌که‌ترزیان کوومەلایه‌تی دروس که‌یگ و له‌و حاله‌تیشه‌کوومەلگا بووگه‌زه‌رده‌مه‌ن یه‌که‌م.

ئیمه‌گشتان ئەو راسیه‌زانیم ك كورد ده‌وله‌تیگ سه‌روه‌خوه‌ی نیه‌تا وه‌سه‌به‌یه‌وه‌به‌تویه‌نیگ وه‌ك هه‌ر نه‌ته‌وه‌یگ تر خاوه‌ن قه‌واره‌ی سه‌روه‌خوه‌ی گووش نه‌یه‌یگه‌هه‌ر مه‌ترسییگ ده‌ره‌کی و ناوخوه‌یی، وه‌ل ئەوه‌ك له‌ باوته‌ هه‌ریم کوردستانه‌وه‌گرنگ یاموه‌مه‌، ك ئی ده‌سلاته‌وه‌گووره‌ی توانا ده‌رفه‌ت نازادی و سستمیگ دیموکراسیانه‌و سیاسه‌تیگ نازگ پیاده‌بکه‌یگ، ك هه‌رچه‌نی دریغی نه‌کردگه‌.

ئیسه‌پیش وه‌خت فره‌یگ ها وه‌رده‌م رووشنه‌ویر و پیاگه‌یل مه‌یدان میدیا‌ی کوردی تا ده‌ور خوه‌یان له‌خزمه‌ت یه‌که‌تی کوومەلگاگه‌یان نیشان بیه‌ن و ریگر بوون له‌وه‌رده‌م هه‌ر هه‌ولیگ نه‌یارمیل و ناحه‌زه‌یل نه‌ته‌وه‌ی کورد، چوینکه‌شمشیر دوشمن هه‌میشه‌ها له‌کار.







# سارماتیهیل له میژوو یا تاریخ

گول سوو

سارماتیهیل له روژگارگاریگ دهرکهفتنه ، ك تویهنستنه

شوون گه وریاگ له میژوو یا تاریخ داگیر بکهن ، ئی

مللهته له دورور خورهه لات سکاویهیل کویهن یا

نۆکرین تازه ژیانه . هیرۆدۆت یه که مین که سیگه

له کتاو چوارمی (میژوو یا تاریخ) ك ناو ئی مللهته

هاوردگه و نویشیگ : دویای نهوهك له دهریاچهی

(تانایس) پهرینهوه ، له خاك سکاویهیل خوهیان

شاردنهوهو یه که مین ناوچه یگیش ك به سیاویگه

(سارماتیهیل) هوه (مایونیس) بوی ، نهوانه سهرهتا

له ناوچهیل باکوور له شوونینگ ژیان نه درهختیگ لهتی

بوی نهیش کشتوکالی یا زراعت لهتی کریا .

سارماتیهیل له رهگهز هندوئۆرۆپهیل بوین و پهیوهندی داشتن وه بهش باکوور کوومه لگای ئیران زوان ك له بان کوومه لگایهیل سکاوی یا نۆکرین شماریان و گشتیانیش وه سکاویهیل ئاسیای ناوړاس له قهلهم دریان.

سارمات پهیوهندی نزیك وه (ماد) و (پارس) و (پارت) هوه داشت و زوانیانیش پهیوهندی وه زوان (ناویستایی) داشت. سارماتیهیل هویچ و دختیگ و دگشت نهو تایهه فیلیشهوه ك سهر و نهوان بوین مللهتیگ نهوینه ناویان له کتاوهیل کویهن نویسیاویگ، و دگوروی نهو نهجامه یله ك له بان قهیریگ لهو رهسه یله ههس له ژیردهس و تایهه تن وه نهوانهوه، نهیانه وهیه کیگ لهو بهسه یله شماریه ن ك هاویه شه له ناوئی گشت مللهتهیل سارماتی و نهو نمونه یشه ك ها لهوهردهس نیمه و ناتهواوهو کویهنهترین مللهت ناسریاگ له ناوچهی سارماتیهیل نهوهسه ك له بهلگه نامهیل کویهن وه (سوروماتیهیل) ناویان بریاگه . له نهجامیش ئی ناوه بویهسه ناو گشت تایفه و عهشهرتهیل نزیك وهیكتری ، ك شایهت (ئالانیهیل) گه وراترینیان بوین و ناویانیش له شوون جوگرافی خوهیانهوه بریاگه و بویهسه ناویگ کویهن و تایهت و دوهویان. مللهتهیل (سارماتی) پیکهاتنه له (بازیگی) و (جزد) و (یاسه نامی) ك له تایفهیل سه رهکیانن، ئی زانیاری یا مهعلووماتیشه له سه رهچهوی (سه فهر ئاریستیا) هوه رهسیهسه دهس. وهیه که وه ژیان سارماتیهیل و ژیان هاویهشیان له نهجام رهسهیل کویهن وهرگیریاگه، ك لهیه که وه دهریل ناده میزانداس و دگوروی شوونهوار و سل و سقان ناسینهسه یان و گشتیان هاوشیوهن وهل نۆرۆپهیل چهرخ ئاستین. چوپنکه نویسانتهیل کویهن له باوهت مهسه لهی کوومه لایهتی سارماتیهیل که متر باس کهن. (ئامیانۆس و مارکلینۆس) له چهرخ چوارم وهرجه زایین، له باوهت ئالانیهیل ئویشن: نهوانه له پاشمه ندهی به نهیل یا عهبد و یه خسرپهیل نهوینه، بهلکوو له رهگهز (ئه شراف) ن. هه مان خالیش له باوهت سارماتیه یله وه راسه، چوپنکه هویچ بهلگه ی کویه نیگ لهوهردهس نیه له بان به ندایه تی نهوان. وهل خالیگ تر ك پهیوهندی دیریگ وه تایفهیل سارماتی، نهویش شوون ژنهیل و کاروباریانهو (هیرۆدۆت) له کتاو هه فتم خوهی باسیرکدهو ئویشیگ: سارماتیهیل له نهوهیل نامازۆنهیل و سکاکیهیلن و، وهل نامازۆنهیل کویه نا ژیانه. ژنیان وهسوارخاس و نازا ناوبانگ دهرکردگه و شان وه شان هاوسه رهسلیان به شداری جهنگهیل کردنه. وهل نهویشا (هیرۆدۆت) ئویشیگ: هویچ دویه تیگ سارماتی نه تویه نستگه شوی بکه یگ نه گهر که سیگ له نه شرهت دشمن نه کوشتیگ، ههر لهی باوهتهوه

(هیوکراتس) هه مان رای دیریگ و ئویشیگ: ژنهیل سینگ خوهیان خستیانه وهر تیر دوشمنهیل و نهك ههر ته نیا جهنگه ره بوینه، بهلکوو قسه له چشت شاریاگیس کردنه. له باوهت باوهر یا عه قیدهی مهزهو (سارماتی)، زانیاری یا مهعلوومات فرهیگ لهوهردهس نیهو نهوهك پهیا کریاگه ئاشکرای نهوه که یگ ك سارماتیهیل خوهر وئاگر په رهسینه، وه تایهت نهرا پاکه و بوینیان باوهر وه ناگر داشتنه و له ناو قه و رهیلان زوخال کریاسه دی، نهویش باس لهو داستانه که یگ ك تهرم یا لاشه یلیان سزیا نه. بیجگ له وهیش (هیرۆدۆت) له کتاو چوارمی ئویشیگ: نهوانه خه نچه ره پهرس بوینه و قهسه م وه ئاسن خواردنه ك جویر بتیگ دروسیکردنه و خستنه سه ی ناو پووس حه یوان و ناوی (مارس) یا خوداوهن جهنگ بویه و جویر سه ر منالیگ پیچیا سه وه نهرا نهوه بویه تا له وخت گه و رای شیهی تایهه تیگ وهر بیریگ و له ۷۰٪ نهو شوونه وار فیلیشه ك له قه و رسانه یلیان دهر کریاگه شیهی سروشتی وه یانه وه نه مه ندگه. ئی رهسه یله له ناسیای ناوړاس له و جوود بوینه له سه رهتای چه رخ عیسا یی وه تایهت له ناو (هۆنهیل) و له وانه ییش ئالانیهیل خورهه لات له و دختیگ له دهیشتهیل قۆزاقستان ژیا نه و نهو کاره یله نه نجام دانه.

سارماتیهیل باوهر وه ژیان داشتنه له شوون مردنیان و یهیش ئسپات نهوه که یگ ك فه رمان ریره سم و د خاك سپاردن مردگه گه و داناین باوهت ناو قه و ره دگه ییش دیار و ئاشکراسه و نهرا نهو مردگیشه تفاق و جنگ خواستیگ نه رای ناماده کریاگه نهرا دونیا ییگ تر. ئمجا ههر لهی باوهته وه ژنه یلیش و دخواست زانسته سه ی ك پیاگه یلیان وهل خوهیا نا بووهن نهرا دونیا ی دویم. و دگوروی نهو بهلگه و سه ره چه وه یله ك هان لهوهردهس باس کهن و ئویشن: ئی ملله ته یله جاریگ مردگه یلیان شار دنه سه وه و جاریگیس سزانه سه ی، لهی باوه تیسه وه هویر و نه رای چوپنه یل فره یگ ههس ئی چشته ئاشکرا بکه یگ. وهل نهویشا سارماتیهیل هاوشیهی سکاکیهیل ئیران بوینه له ئاسیاو رهفتار ئیرانیهیل داشتنه و ههر لهوهر نهویش وه پیا و تنه سکاکیهیل. ئمجا وه تایهت به نه رهت سارماتیهیل سه ره چه ویلیگ ئاشکرای نهوه کردنه ك له نه نجام شیه و کردن و لهیه که و دا یین له زوان (ئا فیس تا) دهرکه فته گه ك سارماتیهیل له یینه و ینه چه ك ره سه ن ئاریهیل بوینه و نه ته وهی ناویستاییش له ئالانه یل ك دروسبوین وه توانا ترین و پر له کوومه لگای فره یگ بوینه، ك له تیان تایفه یل (سارماتی) دروسبوین. زوان ئافیس تایش زوورمی هاوشیهی زوان په هله ویه و دگوروی قسه یل هیرۆدۆت له کتاو چوارمی.



لهی باوخته توایم چهن نمونهیگ لهله شکرکیشی داگیرکهریل نهرا بان ناوچهی ههورامان بجهیمنه روی لهسه رده مهیل جیاجیا:-

۱- لهشکرکیشی (یلاسه ر پاشای ناشووری): لهشوون گرتن نه رمه نستان وهره و دریاچهی (وان) لهشکرکیشی کردگه، دوياخر (ئه داد نیراری) و (ناشوور ناسرپال) کوری و هممه بهس پهلامارداین وداگیرکردن ناوچهیل ژیردهس نه ته وهیل زاگرۆسی لهشکرکیشی کردنه، وهلی سهرکهفتن لهیوایگ ودهس ناوردنه و ته نیا تویه نسته دهس بگرنه بان قهیرییگ لهشوونهیل جهوهلی ههورامان، وهل نه وهیشا لهشوون لهشکرکیشیه گه ی (ئهسکه ندهر مهقدونی) یش لهسه رتهای سهدهی دویم وهرجه زایین ههورامان کهفته سه ژیردهسلات حکوومهت ( نه رمه نستان ئارتاکسایس) .

۲- لهشکرکیشیه گه وراگه ی ( مهئموون بهگ نه رده لانی ) ک وهفن و فیل داگیرکهریل پهلامار مهلوهن حوکمرانی (میر سه عید پاشا) ی حوکمران ههورامان داگه، ولی دويای سی سال ههول گرتن ههورامان شکهست هاوردگه.

۳- لهشکرکیشیه گه ی (میر تهیموور گورگانی - تهیموور لهنگ) لهسه ردهم حوکمرانی (سلیمان بهگ کور میر سه عید) ک له سال (۱۳۹۶ز) حوکمرانی ههورامان گرتسه دهس له نه نجام ریکهفتنیگ لهناونی ههره دوگلا (میر تهیموور) لهههورامانه وهاته سه شاره زوور.

۴- نه عه رته گه وراگه ی (خان نه جمه د خان) ک وهفن و فیل عوسمانیه ییل کردسه ی بان مهلوهن حوکمرانی ههورامان و دهور (قه لای ههورامان) داگه، دويای نه وهیش شمشر خسته گه سه کار

له روی حوکمرانهیل ههورامان و هممه بهس داگیرکردن.

۴- نه عه رته ی قاجاریه ییل نهرا بان ههره دوگ ههورامان (تهخت و لهوئن) و کوشتن (ههسه ن سان) له ناوایی (بیلهک) و کوشتن (حه مه سه عید سان و نه وره حمان بهگ کوری) لهقه لای جوانرۆ.

۶- نه عه رته ییل بهک له شوون دهولت عوسمانی نهرا بان ههورامان و دويا پهلاماریان له سال (۱۹۱۴ز) ک ههره دوگ شار ( نه سوود و نو دشه) له تی سزیانه.

۷- لهشکر کیشیه ییل وهردهوام دهولته ییل وهک (سهفهوی، نه فشار، قاجاری) نهرا بان دهولت عوسمانی وله هه مان وهخت وه چه واشه وهک له تیان ناوچه ی ههورامان بویه سه مهیدان جهنگ و کیشمه کیش و مه رده مه گه ی زه رده من بوین، ک بیگومان یهیش له داستانه شعریه گه ی (میرزا نه ولقادر پاوه یی) باس کریاگه.

۸- نه عه رته ییل لهشکر رووسیای تزاری سال (۱۳۲۰ک - ۱۹۱۶ز) نهرا بان ناوچه گه و شکه سته یلی له وه رده م جهنگا وه ریل ههورامی و شماره ییل له هووزه ییل کورد. ک یهیش له شعره ییل (مه لا شه ریف بیسارانی) که فیه گه وهرچه و.

۹- نه عه ته ییل لهشکر (ره زاشا) نهرا بان ههورامان تهخت وه مه بهس کونترۆلکردن مه رده مه گه ی له ژیر دهسلات خوهی، نهجا لهیه کیگ لهو نه عه رته یله ناواییه ییل (زه لک، وهیسه، ده رنه اخ) سزیان، وهل نه وهیشا نهو نه عه رته یله له وه ر خاتر نه وه بوی (مه محمود خان دزی) و جهنگا وه ریلی چهک بکه ن، ک جهنگ (ده ربه ند که له وی) و دوياخریش جهنگ (ده ربه ند دزی) له لی که فته وه.

## چهن نمونهیگ لهشکرکیشی داگیرکهریل

### نهرا بان ههورامان

گول سوو

## میرنشینی ههسنهوی ... چوین

### دروس بوی و چوین رمیا؟

گول سوو

ئیمه لههیرا په نه نه یمنه بان قهیرییگ لهو دهسلاته یله ک کورد خوهی ناویان ناگه (میرنشینی). نهجا خاستر نه وه سه نهرا ئاشنایی زیاتر نهو هیزه یله ک میرنشینی ییل کورد رماننه قهیرییگ زانیاری یا مه علومات لهباره یانه وهیخه یمنه روی، چوینکه لهو زانیاریه یله خوه میرنشینی ییل کوردی خاستر ناسیم. لهوانه ییش میرنشینی ههسنهویه ییل :-

حهسنه وه ییل کورد بوین و له ناونی ساله ییل ( ۹۵۹ - ۱۰۱۵) میرنشینی خوهیان داشتنه و روی وهر دهسلاته گه یان ناوچه ییل رووژئاوای ئیران (کوردستان رووژه لات) و ناوچه ییل ناونی ههره دوگ ئاو دجله و فورات ئهروو عیراق گرتسه وهو پایته خته گه یان شار {دینه وهر} بویه ک که فیه گه باکوور رووژه لات شار کرماشان. نهجا میرنشینه گه ناوی (میرنشینی ههسنهوی) بویه، چوینکه دامه رزنه ر نهو میرنشینه ناوی (حهسنهوی کور حسین) بویه ک سه رۆک ئیل بازرگان بویه. ههسنهوی له شوون ناکووی و دوشمنایه تیکردن دویرودریژییگ وهل (سه هلان کور مسافر) فه رمانه روای (بوه یه ییل) شار هه مه دانا، ئی میرنشینی سهروه خوهیه ئاشکرا کردگه. ههسنهوی کور حسین له سال (۹۷۹) له شار (بیستوین) مرده گه، له شوون مردن ههسنهوی دامه رزنه ر میرنشینی ههسنهویه ییل و له بان جیوازکردن دهسلات کیشه و قهیران که فیه گه نانی کوره یلی، نهو کیشه و قهیرانه یله نه وه نه گه ورا بویه تا ره سیه سه نه و راده بوو که دهروازه ی ده خاله تکردن بوه یه ییل له کاروبار میرنشینه گه، بوه یه ییل لهو شیوای شیو ناو میرنشینه نهف وهرگرتنه و روی لهشکر کردنه سه ناوچه گه و له ماوه ی که میگ تویه نستن لهشکر (فه خر ولدهوله) ی کور ههسنهوی بشکنن، وهلی (نه سیر ولدهوله) ی کور ههسنهوی وهل بوه یه ییل هاو یه یمانی تی دروسکردو لهو ریگه وه تویه نست راده ی دهسلات میرنشینه گه ی بره سنیگه شاره ییل نه هاوه ند ئیران و نه سه دنا باد نه فغانستان و نه هواز و کرماشان و که رکووک. بوه یه ییل وهی و تریاگه (به نو بووه یه) و بنه چه کیان چووگه و نهرا بان (ده یله م) ک له باشوور دریاچه ی (خه زه ر) ژیا نه و حوکم ناوچه ییل رووژئاوای ئیران و عیراقیش کردنه له ناونی ساله ییل (۹۲۲ - ۱۰۵۶). بوه یه ییل له بنه رته وه خه لک کویه ییل ده یله من وله بنه چه که وه جویر نه وهک خوهیان ئویشن : چنه و نهرا بان پاشای ساسانیه ییل و ناویانیش له (نه بو شوجاع بوه یه یی) وه وه رگرتنه. نه بو شوجاع له سه رده م ههره دوگ دهولت ساسانی و زیاری ناویانگ داشتگه، سیان له کوره یلی تویه نستنه دهسلات تدریژی عیراق و فارس بگرنه دهس، وهلی خه لیفه ی عه باسیه ییل نازناو (سه لته نه) له لیان سه نده وه. (عه لی عیمادوده وله) ی کور نه بو شوجاع له ناونی ساله ییل (۹۲۲ - ۹۴۹) فه رمانه روایه تی فارس که فته دهسی و دهولت له تی دروسکردو نهو دهولته تا سال (۱۰۵۵) وهردهوام بوی. (حه سه ن روکئوده وله) ی کور دویم نه بو شوجاع له ناونی ساله ییل (۹۲۲ - ۹۷۶) فه رمانه روایه تی شاره ییل ره ی و هه مه دان و نه سفه هان که فته دهسی و دهولته گه ی تا سال (۱۰۲۳) وهردهوام بوی. (ئه حمه د موعزوده وله) ی کور سییم نه بو شوجاع له ناونی ساله ییل (۹۲۲ - ۹۶۷) فه رمانه روایه تی عیراق و نه هواز و کرمان که فته دهسی و دهولته گه ی تا سال (۱۰۱۲) وهردهوام بوی، وهل نه وهیشا (ئه حمه د موعزوده وله) له سال (۹۴۵) دهسلات گرتنه بان شار به غدا و نازناو (حامیلخلافه) نهرا خوهی ناو تا سال (۱۰۵۵) وهردهوام بوی. غه زنه ویه ییل له سال (۱۰۲۳) کووتایی و دهولت بوه یه ییل شار (ره ی) هاوردن و، سه لجه و قیه یلیش کووتایی وه باقی دهولته گه یان هاوردن و خوهیان دهسلات به غدا گرتنه دهس.

#### له قوناغه ییل

#### کویه ن، کورد

#### له به عزه شوونه یلیگ

#### خاوه ن خوه ی بویه و

#### له چوارچیوه ی قهیرییگ

#### میرایه تی تا راده ییگ

#### سهروه خوه یی خوه ی

#### برده سه ریبه وه، وهلی

#### ناخه زه ییل و دوشمنه یلی

#### هه میشه نه و خود

#### وه ریبه و برده وه پیمان

#### ناخوه ش بویه و

#### سه ده ها نه خشه و پلان

#### سهخت نهرا رماننیان

#### دانانه و له زوور میانیس

#### سه رکه فتگ بوینه و له

#### هه مان وهخت قهیرییگ

#### لهو دهسلاته یله له ناوه

#### وه تویس قهیران بوینه و

#### ناکووکیه ییل فره ییگ

#### رویداگه و هووکاریگ

#### بوینه نهرا رماننیان.



# کورته یگ له باوه ت شار خورمال

عبراهيم حاجى زلمى

رووژى وارانوه شەش رووژىشى وا و ههوره. ئمجا وەگورەى سەلەيل گوايا ئى سى شەشەيلە ئالشتكارى كەن و شوون يەكترى گرن، لەشوون ئەوهيش وەسى رووژ ك كەپگ (۱۸ - ۱۹ - ۲۰) ئەورووژ وە (لاوانە زەرد) ناونریاگە. توبەنیم بویشیم : خەلك ئى ناوچەیلە جارن نیمەرەهون بوین و لەوهر خاتر لەوهرگا ئەرا وەخاوەنکردن پەس و خەيواندارى روى لەو شوونەیلە کردیان ك لەوهرگا داشتگەو تا وەرژ دەرهوکردن دى پیاگەیلان هاتیانەوه. زورم ناوایەیلان قەلاو سەنگەر سەخت لەتیان دروسکردنەئەرا مقەیه تیکردن لەخویدان لەوخت پەلامار دوشمنەیل و دى زیاتر هەر خەريك كشتوكال يا زراعت و خەيواندارى بوینەو لەلبانیش چشتەیل دەسچن دروس کردیان و ژيانين وەپى بردیانەسەر.

ئاو وەهواى خورمال لەوهر ئەوهدك سەرودناوچەيل جەوهدى كوردستان عیراقە، ئاو وەهواى دەریای ناوئاس دیریگ ، چوینكە وەتاوسان وشك و گەرمەو، زمسانیش سەرد و واراناهو پایزیش و وەهاریش هەواى هوونکیگ دیریگ، وەلى ئى هەردوگ وەرژەومریان كەمە.

خەلك ئى ناوچە جویر ئەوهدك لەدەم پیرەیلان ژنەفیه یگ له باوه ت هەر ماوه یگ لەرووژ و مانگ و، وەرژەیل سال چەمك و ناونیشان و چشت تاپبەت ئەراى نانه، ئەرا نمونە: وەرژ وەهار وەسەبەب دوپارەبوینەوئەو ئەو كەش و هەوا ك لەو وەرژەهەس و ئەزموون لەتى پەیا كردنە، وە (۱۸) رووژ یەكەم ئەو وەرژ يا فەسلەوتنە (سى شەش) ، وەو مەعنا ك شەش رووژى خوئەشەو خوهرتاو و شەش

كانى سروشتیەك لەوهر دەمى قولدە یگ لەروى رووژئاواو. لەلاى راسەو، لەباكوورەوئەرا رووژەلات ناوایەیل ( بانى شار و یالانین و هانەى قول و ناوباخان و ئەحمەد ناواو زەلم ) و لەلاى جەپیشیەو وەرژەلات باشوور ئەرا باشوور خوهرئاوا ناوایەیل (رووسەم بەگ و ناوایى حەمەسەلیم بەگ) وەنزىكى یەك كیلۆمەتر لەخورمال و لەوهر دەمیشى ناوایى ( تازەدى و كولكنیەكان و تەكیەو شیرەمەر).

دیاردناحیهى خورمال لەدو ناوچەى سروشتى پىك تیه یگ ك جیاوازن لەیه كتر و یەكیگیان لماویەو ئەواكەى تر لى كەمترەو ئاو فرە یگ گریگەخوئەى و زەوى و زاریانیش ئەرا كشتوكال وەكار تیه یگ.

شار خورمال كەفیه گەوهر دەم زنجیرە جەوئەیل هەورامان وەك بەش یگ لەكویەیل زاگروئس باكوور ك جویر نیمچەبازنەبى خورمال گرتنەسەباوئەش، لەرووژئاواو وەچەن كیلۆمەتر یگ پش ت دە یگە كووتایى جەوئەیلەو و لەنوايشە وەسینەى خە یگە ناو سرفەى پر لەپانایى دەشت شارەزوور. راسەوخۆ كەفتەسەبان ناو (زەلم) وەدویرى (۱۲) كیلۆمەتر لەباكوور قەزای هەلەبجە. خود شارەگەدو قەلا هالەتى، یەكیگیان فرەگەوراسەو ناسریاگە وەقەلاى (شار مەرگەز) و چەنەها شوونەوار كویەن و دیوار گەورا لەتى كەفیه گەوهرچەو، قەلاى دویمیش: پىكەتگە لەقەلاى (گەراو) ك سەرچەوئەى ئاو گەورای (گەنجان) جیا كە یگە وەلەئەو قەلاگەى تر. ئمجا سەبەب ناوتانین ئى قەلا وەقەلاى (گەراو) چووگە وەئەرا ئەو





## پاشای خەندان

گۆل سوو

شەریف پاشا ك هاویۆل یا هاوسەف شێخ نەمر بویە لە حوجرە (خواجه ئەفەندی) لە ئەستەمبول ، درێژ دەدیگە خوێندن و لە ورا زوانەیل ئیتالی و فرەنسی و یۆنانی یایگریگ.

سال (۱۸۸۵) چووگە پارێس و خوێندن سەربازی تەواو کە یگ و بووگە جەنرال. لە سال (۱۸۹۰) ژن خوازیگ و ژنەگەیشی دویەت (عەباس حلمی) ئامووزای (مەلک فارووق) پاشای مسر بویە. لە سال (۱۸۹۸) کرێیگە سەفیر دەولەت عوسمانی لە سوید. لە سال (۱۹۰۸) تێیگە وەنەرا ئەستەمبول و، وەل (ئەمین عالی بەدرخان و شێخ شەمزینی) دەسە (تەعالی و تەرەقی کورد) دامەزرنیگ.

لەیرا کەسایەتی شەریف پاشا وەك سیاسەتەمداریگ کوردپەرورەر دیار دەیگ و هەر لە بان ئی هەلویست یا مەوقفە (ئەتە حادیهیل) پشت لەل کەن و هویچ پۆستیگ ئیداری وەبی نیەن. سال (۱۹۰۹) لە پارێس حزب (رادیکال عوسمانلی) دامەزرنیگ و هەر لە هەمان سالیگ لە پارێس گۆفار یا مجلە (مەشرووتیەت) دەرکە یگ، ئی گوفارەك (۵۵) شماره لەل دەرچیەو بانگەواز ئەرا دامەزرنان دەولەتیگ دەستووری پەرلەمانی کرد و لەو هویر و باوەر شەریف پاشا و سەرچە وەرگرت ك هەق گشت نەتە وەو کوومەلگایگ ژێردەسەتەنیا لە دەولەتیگ دیموکرات و دەستووری مقەیەتی کرێیگ.

سالەیل جەنگ یەکم جەهانی، شەریف پاشا نازیەتی و چالاک

فرە یگ نیشانداو خودی ئەرا رویداگەیل دویای جەنگ ئامادە کرد وەو ئومیدەك بتویە نیگ لە بارو وەزعیگ گونجیاگتر جەخت لە بان هەق نەتە وەگە ی بکە یگ. لە کووتایی حوزەیران ۱۹۱۸ لە شار (مارسیل) چەوی کەفتە (سێر پێرسی کۆکس) و داوا لە لیکرد وەك کار وە دەسیگ حکوومەت بریتانیا چارەنویس نەتە وە ی کورد فەراموش نەکە یگ. گە وراترین چالاک سیاسی شەریف پاشا لە مانگ ئادار ۱۹۱۹ دیاردا، ئەو وەختەك وەناو نوینەریگ پەر لە متمانە ی کوردە و یاداشت یا مزە کرە یگ پێشکەش کردە کوونگرە ی ناشتی پارێس و نەخشە ی کوردستان گە ورا کردە نیشانە ی یاداشتە گە ی و داوای ئەو وە کرد دەولەتیگ سەر وە خوێی

ئەرا کورد دامەزریە یگ. ئی کاریشە بویە بنەمایگ ئەرا چەسپانن هەقەیل مللەت کورد لە پەیمان سیقەر ك لە (۱۰) مانگ ئاب ۱۹۲۹ پەسەنکریا، وەل وەداخە وە لە شوون (۲) سال و لە کوونفرانس (لۆزان) گشت ئومید و ئارەزو وەیل مللەت کورد و شەریف پاشا شکەست هاوردن، موورکردن پەیمان لۆزان وەك زولگیگ گە ورا نەتە وە یی کار خراویگ کردە بان بار دەروینی مللەت کورد و ئی سەر کردە ی هەلکەفتگ کوردە. شەریف پاشای خەندان لە کووتایی سال (۱۹۴۵) لە ئیتالیا کووچ ئاخیرین کردو مالتا وایی یە کجاری لە دویا کردو لەقە ورسان قاهرە وە خاك سپاریا و لە غەریبی سەر وە نا،

## عەلی گەلاویژی نەمر

عەلی گەلاویژی نەمر گۆل سوو

وسیاسی وەبی درێیە. نامە یار سالە ی دکتوراگەیشی لە ژێر ناوونیشان پە ی وەندی ئابووری و کشتوکالی لە کوردستان ئیران بویەك وە هەردو زوان رووسی و تورکی چاپی کرد یگ. عەلی گەلاویژی لە شوین ماوە یگ بووگە مامۆستای زانکۆ یا جامعە ی باکوو پایتەخت ئازەربایجان و لە بوو پەسپۆری یا تەخسوس خودی دەرس دە یگ و دویاخریش بووگە ئەندام ئەکادیمیای

زانستەیل ئازەربایجان. لە سال ۱۹۴۶ ك هیزەیل گە ورا کۆمار کوردستان رمانن، عەلی گەلاویژی وەل دکتۆر رحیم قازی برای نەمر محەمد حوسەین سەیف قازی رووژنامە ی کوردستان ئۆرگان مەرکەزی پارت دیموکرات کوردستان لە باکوو دەرکردن و لە هەمان وەختیش وێژەر یا موزیج رادیۆی حزب بوی. لە شوین ئەو بووگە ئەندام حزب شیوعی ئیران و ئەوانیش کلی کەن ئەرا ولات بولگاریا و لە ورا بووگە وێژەر یا موزیج رادیۆ پە یك ئیران وە زوانەیل کوردی و فارسی و تورکی. لە شوین سەرکەفتن شوورش مللەتەیل ئیران لە سال ۱۹۷۹ تێیگە و ئەرا تاران و وەل هاوریەیلی لە حزب توودە ی ئیران دەس کەنە خەبات سیاسی و دکتور عەلی گەلاویژی بووگە ئەندام کومیته ی مەرکەزی و وەرپرس هەریم کوردستان. لە کووتایی پەمەنگە بویشیم ك حکوومەت ئیران لە سال ۱۹۸۸ ژمارە یگ لە چالاکەیل سیاسی لە سیدارەدا یەکیگ لە وانەیش دکتور عەلی گەلاویژی بوی ك لە زندان ئیشین تاران ئەرا هەمیشە مالتا وایی لە هاوریەیل و مللەتە گە ی کرد.

خوێنستن کل کە یگ ك یەکیگ لەو خوێندکارە یلە عەلی گەلاویژی بویە. عەلی گەلاویژی وەر جەلە چگنی ئەرا ئازەربایجان رۆمان یا روایە یگ نویساویگ ك هەرگیز چاپ نە کریا و نیسەیش دەسنویس رۆمانە گەنە مەنگە وەل ئەو رۆمانە تایبەت وە ئایندە ی خودی بویە و ناو رۆمانە گەیش ( بارام و گولنار) بویە. وەختی شەس جوانە گەرسینە کۆمار ئازەربایجان وە فەرمان یا ئەمر کۆمار کوردستان، عەلی گەلاویژی لە کۆلیج یا کولیی ئەفسەری ناوونویس کریا تا لە شوین دەرس خوێنستن جووور ئەفسەر پەسپۆر یا خەبیریگ لە جەیش کوردستان خزمەت بکە یگ، وەل وەختی ولاتەیل گە ورا جەهان لە تاران فەرمان یا ئەمر رمان کۆمار کوردستان دەرکردن و پێشەوا قازی محەمد و هاوریەیلی لە سیدارەریەن، عەلی گەلاویژییش لە کولیی عەسکەری تێیگە دە یشت و لە زانکۆ یا جامعە ی ئابووری سیاسی خودی ناوونویس کە یگ و لە شوین چەن سالیگ بروننامە یاشە هادە ی دکتۆرای ئابووری

دکتۆر عەلی گەلاویژی لە سال ۱۹۲۲ لە ناوچە ی بوکان لە روژە لە لات کوردستان لە دالگ بویە، ئی پیاو ناو دارە لە باوگە و رەسیگە هوووز فەیزولا پەگ موکری و لە دالگنەو سەر وە بنە ماله ی ئەردەلانە، باوگی یەکیگ لە فەرماندەیل جەیش کۆمار کوردستان بویە. عەلی گەلاویژی وە خاتر ئەو گ باوگی لە تەبیریز ئەفسەر بویە هەر لە منالیە و لە شار تەبیریز دەرس خوێنستگە و لە قوتابخانە ی ناویندی فەردووسی ئەو شارە لە سال ۱۹۴۰ بروننامە یاشە هادە ی دبلۆم مەرکەزی وەرگرتگە. لە شوین سال ۱۹۴۱ ك دەولەتە سەرکەفتگە گان لە جەنگ جەهانی دویم ئیران داگیرکردن باوگ عەلی گەلاویژی لە جەیش ئیرانی واز هاورد و پە ی وەندی کردە لە شکر کۆمار کوردستان لە مەهاباد و هەر وە ی خاترە ماله گە ی تێریگە و ئەرا کوردستان، لە شوین ئەو گ کۆمار کوردستان دامەزریە ی، حکوومەت قازی محەمد نەمر نزیکیە ۶۰ جوان کورد ئەرا شار باکوو لە کۆمار ئازەربایجان ئەرا دەرس





## گرفت وخت و قاوه خانهیل نه نته رنیت

فاتح یاسین

ودخت، خاسترین دهرفته له وهردم ناده میزاد ک بتویه نینگ له تی لایگ له خودی وهی بره سنیگ له گشت رویگه وه له خوندن و خودرووشنه ویر کردن و دارایی و خود دوله مته نکردن، له هه مان ودخت بویگه سه بهب نه وه ک له کیشه و گرفتهیل

خراو دویره و بکه فینگ، نهیه له ودختیگ نه گهر هات و ودخت وه پرووز زانستیم و نه هه میهت وهی دایم. له لایگ تره وه نه گهر هات و، وه چه واشه وه ماملت وه لیا کردیم نه وه گشت چین و لایه نهیل کوومه لگا بیزاری وه پیا نه وه دیاره و گرفت فریگ

تیه یگه نوایان، وه تایبهت له و ودخته یله ک موولت (اجازه) وهرگرن. نه را نمونه: فه رمانیهر ک زوورم چین ولایه ن کوومه لگان وه تایبهت له رووژ هیل وچان یا ئسراحتت کووتایی ههفته ی جومعه و شه ممه نه وه نه بیزار بوون نیه زانن چه بکن و په نا نه را کوورا بوون. ئمروو له یوا دیاره گشت مه ردم له جهان، وه تایبهت له ناوچه یل رووژ هلات ناوراس ک ئیمه یش له ی بیبهش نه ویمه و کفه فیمه سه وه ر په لامار (ودخت وه سه ربردن) وهی نه وه ک هانجازیگ له ی بکه یم، ک له نه نجام به حسکردنیگ دهرکه فنگه (۸۰٪) له تاکه یل کوومه لگا وه تایبهت هه رزه کارو جایه ل و گه وراه یل هانجاز له ودخت نه کردنه وهل نه ویشا مناله یلیش له گشت خودشییگ ژیان بیبهشن. بیگومان نه وه هه مگه ودخت له دسدریاگه ک ئمروو گشت چین و لایه نه یل هه ر یه کیگ و، وه جووریگ گوزهر وه بیبه کهیگ بیجگه له زهره د و عمر وه سه ر بردن هو یج تر نیه. نه را نمونه: په روه کردن نه وه ودخت ئالتوینییه وه به رنامه ی ناپه سه ن له سایته یل نه نته رنیت وهی نه وه ک هانجاز له سایته یل په ر ماریفه ت و زانیاری وهربریگ، یاه و کاره اوردن ته له فه زیون یاموبایل نه را ماوه ی فریگ، ک یه یش بیگومان خراوی له ی کفه فته سه وه لاپه ره ی رووژ نامه و گو فارو قه یریگ له به رنامه یل پیشکه ش کریاگ که ناله یل ئاسمانی و ناوخوه یی شایه تیده ر ئی راسیه نه، یا ته ماشا که ید گه ردین بی مه عنا وه ناو بازارو کو یچه یلا، یا دانیشتن له قاوه خانه و چاپخانه یل هه ر له شه وه کی تا ئیواره و بگر له لیانیش تا دیره وه ختیگ له شه و ک فره جار له ناوئی خوه یان که نی دمه قال و دویاخریش تون وتیژی و زندانی له ی کفه فته سه وه، یا گر خواردن وه سه یاره له ناو کو یچه و بازاره یل وه شه و رووژ ک بیجگه کاره سات دلته زن مه ردمیش بیزار کردنه. وه هه ر حال، وه گووره ی نه و ناماره یله ک نه نجام دریاگه، نه وه دهرکه فنگه ک له رووژ هلات ناوراس (۸۰٪) مه ردم روی له قاوه خانه یل نه نته رنیت که ن و (۹۰٪) له وانه یش عومریان فره مه تر سیداره و (۶۰٪) له لیان ته نیا هه ر ودخت به نه سه ر و هو یج ترو ته نیا (۲۰٪) سایته یل رووشنه ویری واز که ن و (۸٪) سایته یل سیاسی واز که ن.

## نایا هه وه جه وه شوورشیک ته کنولوجی دیریم؟

د. خوشهوی مهلا ئبراهیم

**وه گووره ی له یه که و داینه یل زانستی فره یگ له سه رچه وه یل، نسبه ی فرووشتن به ره مه یل ته کنولوجیای پیشکه فنگ له جه ان نزیکه ی (۲) ترلیار دؤلاره، وه لی به ش فرووشتن وزه ی خام (۷۰۰) ملیار دؤلاره. له شوون (۱۰) سال تر نه و نسبه ره سیگه (۱۰) ترلیون و به ش وزه ره سیگه (۲.۱) ترلیون دؤلار.**

نیسه بالانسه گه وه گووره ی (۱.۴) ده گه ک له ئاینده ره سیگه (۱.۱۰) هه ر له وهر نه وه هووکاره سه ک ولاته یل پیشکه فنگ جه ان وه پله ی یه کم گرنگی یا نه هه میهت دانه داگر کردن بازاره یل ته کنولوجیای پیشکه فنگ. کوردستان و عیراق ک یه کیگن له ولاته یل به ره مه اوه ر وزه ی خام، نایا له و بالانسه له کوورا شوونیان بووگه وه نایا ئیمه بایه سه چه بکه یم ک له و پرووسه نه که فه یمنه دویا یا نه گه ر به ره مه اوه ر نه و ته کنولوجیایسه نه ویمن، وه لی وهل نه و پرووسه یا بجیمن نه ک وه فه قیری بمینیمه وه یه کم شوورش ته کنولوجیا وهرجه (۲۰۰) سال ده س وه پیکرد له وهرجه وه کار هاوردن وزه ی هه لم. دویه مین قوناغ نه و شوورشه ک وهرجه (۱۰۰) سال بوی وزه ی نه فکر دن و ده س وه پیکردن له کاره با و کیمیا بوی و نیسه تویه نیم ک باس سییه مین قوناغ پیشکه فتن نه و نه کنولوجیا بکه یم ک وه گووره ی هویر و نه رای چوین دهرگایه یل فریگ له یه که و داین زانستی له شوون ساله یل (۲۰۲۰) یا (۲۰۲۵) ه وه شوورشیک تازه تر ته کنولوجیا په یا بووگ. وه لی وه داخه وه ملله ت کورد نه ف وهرنه گرت له پرووسه ی پیشکه فتن ته کنه لو جیای شوورش یه کم و دویمه و هه لبه ت وه شیوه یگ سه ره تایی له فه یریگ له شاره یل کورد وه ک (وان و نامه د و موسل .... شاره یل تر نه وگ ک نه ویش و مشیوه ی فره بو یچگیگ بویه و

هو وکاره گه یشی وه پله ی یه کم چووگه وه نه را نه را نه وه ک ملله ت کورد خاوه ن فه واره یگ سه ره خوه یی نه ویه و دوشمنه یل نوآگری له پیشکه فتنی کردنه. له سال (۲۰۰۴) نه ووبوی (۷۵) ولات له جه ان به رنامه یگ ستراتیجی دانان له وهر خاتر هه لسو وکفه ت وهل پرووسه ی پیشکه فتن ته کنولوجیای تازه یا، ک یه کیگ له و ولاته یله تورکیا بوی. ئمجا وه گووره ی نه رای چوین نه وان نه را له یوا باس له ی مه یدانه کردن ک نه را ماوه ی که میگ ته کنولوجیای تازه په یا بووگ. وهل نه ویشا یه کیگ له و ولاته یله ک سه رما یه گوزاری یگ فره گه ورا له وه دیه اوردن ئابووری یگ خاس له بان بنه مای ته کنولوجیای تازه که یگ نه ویش ولات چینه، ک نیسه یه کیگه له و ولاته یله له روی کلکردی ته کنولوجیای جیواز کردنه وه ها له پله ی یه کم و کفه فنگه سه نوای ولاته یل یه گرتگ نه مریکایش، ک چین نه و ولاته سه نه خشه یگ داناگه ک بیجگه نه وه ک که لک له ته کنولوجیای ده یشت وهرگریگ له هه مان ودخت ته کنولوجیای ده سکرد خوه یشی خه ریکه دروس بکه یگ.





شهواری ! ناسمان سال خه می بوی  
سو پای زمسان جاران هاوده می بوی  
خه یال یه یه هساره ی کور په بان  
نه یا چویزه نه ناو باخ خه یالی  
ته مام داره گان نه بهر جیا بوین  
نرای رووژ خودشی دس و دو بوین  
ت هاتی ناسمان نه یینو و کوهو بوی  
دواره چادری مانگه شه ووهو بوی

وه هه جا نوورسی بال فریشته وی  
چه وهیل که و کال فریشته وی  
گول گولباخی باخه یل بانان !  
که لامد گول نه قه ی شاخه یل بانان !  
هه ناسه سه وزه گهد عه تر وه هاره  
قه رار عاشقه یل بی قه راره  
گول خور چویزه ده ی نه قه ی ده سیلد  
هساره یل فه نه ک کول خون وه مه یلد

## گول گولباخی باخه یل بانان!

جهلیل ماههنگر نژاد

## گش که سم

رهزا مهوزونی

خوهزیه و نه نی ته نیاییه بایدوه دیارم گش که سم  
شاید که یه یه رحمی بکه ی  
وه حال زارم گش که سم  
نمشه و فرس دهر دلم یه ی  
ناسمان ژانم عه زیز !  
بیلا ته مام دهرد خوهم نه سر بووارم گش که سم  
چوی جار جارن دی نیه تیه ی بنیشیدن نه لام  
مچیمه نه گه ی پاوالای فسل وه هارم گش که سم  
یه ی دهف زلان یه ی دهف شه مال ،

یا گهر چه پهوا دهیده نیم  
یه ی وه ننگ سهوزی دی نه مهن  
قه ی شاخ دارم گش که سم  
نمروو که دوینیدن هه سم  
یه ی گر نیه نووریدن وه پیم  
وه ختی که چیم ، دی نرمیسد  
نیه تیه ی وه کارم گش که سم  
مچه وه ری رووشنییم فره  
شه که ت  
بویمه توپویش !  
راسی که دی که ی تیه ییده سر  
عومر شه وارم گش که سم



## نه ولاد خور و مانگ

مهلاحه دین قهره ته په

(روونه ! خور، نوو چه و خودا بوی  
تیه ریگی هات و بویه دژمنی  
یاس گردو  
نه هوول گیانییا  
وای و چویه ناو ناسمان !)  
باوگم وهت  
(روونه ! مانگیش خور تواس !  
تاوه پی بره سی و  
نه تاو تیه ریگی هویری وه پیه و بوو  
وه دزیه و یه ی شه و  
نه ویش وای چیه ناو ناسمان !)  
دالگم وهت  
(خودایا ...  
خودایا نی هه مگه هساره  
هاتی نه ولاد خور و مانگ بون !)  
م نوشم

## خه یال

کامل جهیل بهگ

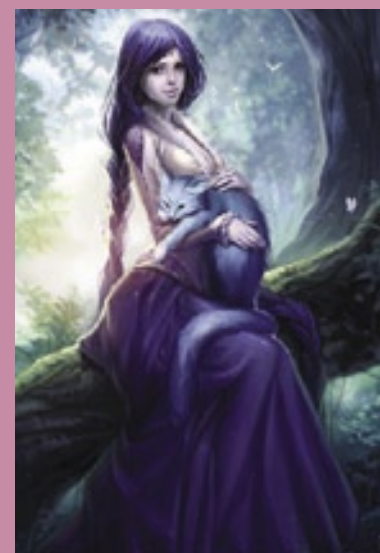
شه وهیل بهمه وسهر وه دم خه یال  
نه گهر خه یال نه وگ شهوم بووگه سال  
من وهل خه یالا په یمان به سامه  
واز له ی نارم تا رووژی مامه  
شه ویگ نه خه یال دار گوئیگ نامه و  
درگ وده غهل چوارده وری دامه و  
جووه ناوه گه ی شریان دله  
وه عه سر چه وهیل ناودام نه و گوئه  
پاسه وانی بویم تاکوو به یانی  
نه گا نامردی دس بنه یگه و بانی  
دارگول خوهمه خوهم خزمه تی که م  
خوهم خاس لی ژانم خوهم قه نه می که م  
خودا نه جات دا دارگوئم چه قتی  
خونچه گول جوانی له دارم ته قتی  
هیلاک بویم وه لیا خزمه تی کردم  
نه تووژگ دلم گولدان رای کردم

## باج نازادی

موقده م خوسره وه

نه بنار کویه ی په راو  
نه زه زه م سه راو ریژاو  
نه سر یه ی مشت خاک خه مگین  
نه دالگ بییم  
وه بی نازادی بالا کردم و  
گه وره بییم  
جوور یه ی که مووتر شه که ت  
بال و په ر کیشام وه ناو خه یال نازادی  
نازادی نه لیم بیه شوان خه نه تنه  
وه شونیا چیم تا ویل و ویه یلان بییم  
مه رز په نج ولات بریم  
ده سم وه پی نه رسی  
ناخری پیر بییم و  
نه دس و پا که قتم  
نازادی داوای خوین وه لیم که یید  
خوین من به ش نازادی نیه که یید

گوئم خوو گول نه وی له وینه ی نییه  
بووه خوه شه گه ی شاریگ گردیه  
دویه شه و نه خه یال گوئه گه م رزیا  
نه و خونچه گوئه نه دارم بریا  
نامهدر ناکه سی گوئه گه م رنان  
نه و خونچه گوئه خسته ناو زندان  
منیش نیه ژانم گوئم فرووشیاس  
وه دس ناکه سه و گوئه گه م سوزیاس  
شه وهیل بهمه وسهر وه دم خه یال  
نه گهر خه یال نه وگ شهوم بووگه سال



## قه قنه س په ر په ر

نیما نوری

دهس دیو تاریکی  
ترویسکه رووشناییگ  
هه لپروپچکان  
نه بان خه رمان درک  
یه کی نه نه سل سهوز سهول  
بال سفید واز کرد  
نه رووژیار بی رهنگ و کهر  
ههور بال گرتن سر دا  
نه و پشت به ست  
نه و سر به ست  
وه نانه ی ته مویره  
تا رهنگ سهوز خوره بکه ی  
نه پشت تاریکی کووشک وته لار  
دهس دیو تاریکی  
وازی  
داس سهرد گه نم سهوز دره و کرد  
هه ناسه ی دیو تاریکی  
نه یشت پرسه ی نازادی دابنه  
شوون پای قه قنه س په ر په ر سه ونه  
دی وه هوپج خوینی پاک نیه ودن





چمک کومهلگای مهدهنی لهخوهرئاوا لهبان دەس (ئهرستۆ تالیس) فهیلهسووف پیشیارگریا ، ئهرستۆ بانگهواز ئهرا پیکهاوردن کومهلگایگ سیاسی (پهرلهمان) کرد ک نازادی رادهرخستن بال بکیشیگه بانیاو قانون دهریکه یگ لهوهر خاتر مقهیه تیکردن دادپهروهی و یهکسانی ، وهلی بهشداریکردن لهی کومهلگای سیاسیتهنیا ئهرا چهن دەسنیشانکه ریگ بوی لهکوومه لگا وهبی ئهوهک ههق بهشداریکردن و ههق هاوولاتیبوین وهژنهیل و کارگه رهیل و بیگانیهیل بدریه یگ .

لهدریژهی ههمان ئه و فکرهک بانگهواز ئهرا خواست کومهلگای سیاسی که یگ، (چۆن لۆک) لهسه دهی (۱۷) داوای ئهوهکرد ک بایه سه کوومه لگایگ سیاسی بایگه و جوود و دهسلات حی وهجیکردن داشتووگ و بتویه نیگ چاره سهر ناکووکیه یل بکه یگ و ههمان وهخت بارووه زع پاشاگهردانی ریکبخه یگ و چاره سهر ئهرا ئه و کپشه یله بوینیگه وه له حالهت رویدان، (لۆک) تواس شیواز پاشاپه تی ئالشت بکریه یگ وه شیوازیگ دیموکراتیانه ترک ئه ویش کومهلگای سیاسی و خاوهن قانونه .

چمکه یل کومهلگای مهدهنی وهتم ولیل مهندنه وهتا ئه وه بوی (هیگل) هات لهسه دهی (۱۹) ک و دجووریگ کومهلگای مهدهنی خسته ناوونی دامه زریاگه یل دهولت (ک خاوهن دهسلاتن) و کومهلگای بازرگانی و ئابووری (ک له بان بنه رت قانجاز دامه زریاگه ) ، ک ئه ویش وهک هه ولیگ (هیگل) وه مبه سه بهرزه وکردن توانای کومهلگا له روی ریکخستن و هاوسه نگیه وه .

وهه مان شیوه ی هیگل ، (گرامش) فکرمن سۆشیالسیت هه ول ئه ودا په ره به یگه ئی چمکه له ریگه ی هاوردن رووشنهویر ئهرا ناو پرووسه ی دروسکردن هویرو راو بهرزه وکردن ئاست رووشنهویریه وه، له وانه ییش بانگه وازکردن ئهرا خواست دروسکردن ریکخریاگ کومهلایه تی و سه ندیکا یا نقابه ی پشه یی و فره حزبی لهوهر خاتر ئامانجیگ ئاشکرای کومهلایه تی وه جووریگ ژیرخان

وبانخان وهل یهکا گونجیاگ بوون و ریگه یگ ئهرا تیکه لبوین زنگی وهردوهامی ناوینیان بوینیگه وه .

مارکس ئویشیگ : کومهلگای مهدهنی پیکهاتگه له وهخت وسهعات خاس و کاریگه ری له بان په ره سه ندن تاریخی ، بیگومان کومهلگای مهدهنی له یوا تاریف کریاگه ک قهیریگ دامه زریاگ سیاسی و ئابووری و کومهلایه تی و رووشنهویریین و له مهیدانه یل جووراو جوور خوهران کارکن لهوهر خاتر ده سه وهرکردن هه وه جهیل، ئمجا ئه و دامه زریاگه یله به شداری له داناین بریار دامه زریاگه یل سیاسی که ن له ده یشته وه و چه نه ها مه به سه سه ندیکایی دیرن وهک جه ختکردن له بهرزه و هندیه یل ئابووری خوهران و بهرزه وکردن ئاست پیشه گه و گوزارش یا ته عبیرکردن له بهرزه و هندی ئه ندنامه یلیان، وهل ئه وه یشا قهیریگ له لیا نیش مه به سه رووشنهویری دیرن وهک یه کی تی نویسه ره یل و رووشنهویریه یل و ده سه ی رووشنهویریه یل و ئه و یانه یا نادیه یل کومهلایه تی هک ئامانجیان په خشه وکردن هوشیاریه وه گووره ی ئه و بهرنامه ک ده سه یا گرووپه گه دیریگه ی . کومهلگای مهدهنی پیکهاتگه له چه نه ها توخم بنه رته ی و له وانه ییش : کارکردن ئاره زوومه ندانه یا به شداریکردن ئاره زوومه ندانه ک له بنه ر هته وه پیکهاتگه له کردار ئیداری نازاد، وه گووره ی ئه وه ییش پیکهاته و بونیاد کومهلگای مهدهنی له پیکهاته یل کومهلایه تی چه سپیاگ جیا وه کریه یگ .

توخمیگ تر بنه رته ی کومهلگای مهدهنی پیکهاتگه له وهک ژیان سیاسی و ئابووری و کومهلایه تی گریگه وه یا ئه وه سه به سه یسه ئه و مه به سه و دهوره ک ریکخریاگ و ده سه و یانه یل دیرنه ی ، جویر ئه وهک ئه وانه قهیریگ ریکخستن کومهلایه تیین و له ناو جوارچیوه و چه نه ها سپارده ی خاس کارکن ک ئشارهت ئهرا په یوهندی هاوکاری و خاس کومهلایه تی که ن .

بیای بوی له مال خوهی وهت: ژنه که مهچم ئهرا کهو راو ئه ی شایه که وه ی بکه فیده چنگم (ده سم) . له ده بکه هاته و ده یشت چی وه ره و بان کویه . هه لئوا که له شوون که و گهردی و ژیر زه رزویل و داره یله نوورس، دی که وی ها بان خاو کر بویه . یه واش ده س ئهرا که وه که برد ک بگریگه ی که و له ژیر

ده سی دهر چوی شقه دا له بال و بال گرت و چی وه ره و ناو دهره ونیکه وه ره و خوار . پیا وه ختی ئه ی بال گرتنه که وه که دی وهت: ئه ی باوه سه گ خاون ت وه ی گووچه ری ه مه په ریو خوار، من وه ی قه وینه نمه تویه نیم! ئیسه له شوونته مه په رم . وه له بان ئه ی کویه ی هه زار گهزه خوه ی خسه و خوارو تیکه تیکه بوی .

## کهوک (کهو) راو

شۆرش. ش



## چمک کومهلگای مهدهنی

کول سوو



**هونه رهنه نند ناودار و دهنگخوش کورد**  
**حه سهن زیرهك خاوهن بهسته ومه قام ره سهن**  
**كوردی ، ناوی (حه سهن) هو نازناویشی**  
**(نه سه د بۆكانی) و ، وه زیرهك ناویانگ**  
**ده كردگه ، باوگی ناوی (عه بدولا) و**  
**ناسریاگه وه (عه به زنه) . ناو دایگی**  
**(نامینه) سه و دو برا داشتگه وه ناو**  
**(حه مه نه مین و حاجی حسین) ، خوهیشکیگ**  
**داشته وه ناو (سارا) .**

# هونه رهنه نند کورد حه سهن زیرهك

گول سوو

زیرهك له كویچهی ناوچهی (قهلا) له كویچهی وه رمزگفت هاتگه سه دونیا، هه ره له منالیه وه ژیا نیک فره ناخوش وتیهل داشتگه و، وه بیکه سی و فه قیری و ناواریه یی ژیا ن بردگه سه سه ر، وه ختیگ عمری 27 سالن بویه چیه سه را شار پینچوین و له ورایشه وه ئه را سلیمانی و ئه را کهر کووک، دویاخر چووکه به غدا و له ورا بووکه شاگرد له میوانخانهی (الشمال الکبیر) و له و میوانخانه یا ئوتیه جار جاریگ وه ده م کاره وه گورانی چریه، له وه خته سه روک تاله بانی له به غدا خوه نندکار زانکو یا جامعه بویه و له و میوانخانه غور فه یگ داشتگه و له تی خه فتگه، دهنگ زیرهك ژنه فیک و فره حز له دهنگی کردگه و به یکه ی ئه را رادیوی

به غدا و له رادیو دامه زریه یگ وه مانگی 6 دینار و مانگ وه مانگ مه عاشگه ی ئه را زیای گهن، وه ی جووره زیرهك چهن سالیگ له غه ریبه ی و له به غدا مینیگه وه. زیرهك له سال (1958) چووگه وه ئه را ئیران و له و ساله له رادیوی کوردی تاران دامه زریه یگ و ئه را ماوه ی سه عاتیگ وه زوان کوردی (نیم سه عات وه شیوه زوان سوورانی ونیم سه عات وه کرمانجی) به رنامه په خشه و که یگ و هه ره له ورایشه ده سه کیگه توومار کردن گورانیله یی. زیرهك له هه مان سال (میدیای زهن دی) خوازیگ و ژیا ن هاوسه ری دروسکه یگ و (2) دویته داشته وه ناو (مه هتاب و نا ره زوو). زیرهك له سال (1962) وه ختیگ رادیوی کوردی

له شار کرماشان دامه زریه یگ، چووگ ئه را رادیوی کرماشان و تا سال (1966) گشت هه فته یگ گورانی توومار کردگه، دویاخر له رادیوی کرماشان مه عاشگه ی برن وه مه هانه ی ئه وه ك گویا زیرهك بزیکه ی فره کاریگه ری داشتگه له زیرهك و ناچار رادیو هیلیکه جی و تیه یکه وه ئه را عیراق، وه رجه ئه وهك بره سیگه شار به غدا بولسی گریگه ی و ماوه ی (18) مانگ له زندان مینیگه وه، دویاخر ئازادی گهن و له شوون ئازاد کردنی چووگه وه ئه را ئیران و له ورایشه گریه یگ و فره نا ره حه تی گهن و دویاخر ئازادی گهن، دویای ماوه ی فره یگ له ناوایی (مه لا ئه حمه د) سه ر وه شار (بانه) چایخانه یگ ئه را خوه ی دانیه یگ و ماوه یگ له ورا مینیگه وه، له شوون چهن سالیگ له ورایشه نیه مینیگ و روی که یکه شار (مه هاباد) و له ورا وه چووگ ئه را شار (شنو) تا سال (1972) نه خوه ش که فیک هه ره له ورا مینیگه وه. زیرهك له شار (شنو) خوه ی وه گورانی و توومار کردن کاسیته وه خه ریک که یگ و له شوون ماوه یگ تویش نه خوه شی شیرپه نجه یا سه ره تان جگر بووگ، ئمجا وه سه به ب خراوی بار ته ندروسییه وه چووگه وه ئه را شار بۆکان له ورا له نه خوه شخانه ی (بۆکان) نه شته رگه ری که ورا یگ ئه را ی گهن، وه لی وه داخه وه سه رکه فتگ نیه وگ و خاسه و نیه وگ. تا ئه وه بوی له 1972/6/26 کووچ ئاخرین کرد و مالتا وایی به کجاری له هونه ر کوردی و دووس و ملله ته که ی کرد و به کمار له قه ورسان بۆکان خاکی گهن و دویاخر له بان وه سیه ت خوه ی ودا واکاری دایگی له باوش کویه ی (تاله شکینه) دویاره وه خاک سپاریه یگ، هه زاران ره حمه ت له گیان پاک هه سهن زیرهك و گشت هونه رهنه نده یل کورد و کوردستان.



له وه وه خته سه روک  
 تاله بانی له به غدا  
 خوه نندکار زانکو  
 یا جامعه بویه و له و  
 میوا نخانه غور فه یگ  
 داشتگه و له تی خه فتگه ،  
 دهنگ زیرهك ژنه فیک و  
 فره حز له دهنگی کردگه و  
 به یگه ی ئه را رادیوی به غدا و  
 له رادیو دامه زریه یگ



ناۋى شازادەسىدھارتاس و كور پادشاىگ بويەك دەسلات ھەرىمىگ لەلە باكوور ھند وە دەسيەو بويە و لەناوچەى كاپيلا ڤاستو لە دالگ بويەك ئيسە كەڤىگە باشوور يا جنوب ولات نيپال. لە تەمەن يا عەمر نووزدە سالى شازادەىگ وەناو (ياسوودھارا) خوازىە و كورىگ ئەرايان بويە وناوى نەنەسە (راھولا). ھەرچەن سىدھارتا لە كووشك و تەلارىگ گەوراو خوەش ژياگەو ژيانىگ ېر لە خوەشى گوزەرانگە، وەلى وەى چشتە مادىيەيلە ئكتفا نەكردگەو دەس كردگەسە لە يەكەوداين ڤەلسفەى و جوودى ئايم تاسروشت يا تەبيعەتى دەسنیشان بکەيگ، ھەرەوى خاترەلای چەن زانايگ دەس كردگەسە خوەنستەن وەلى لەيوا ھەس يا ئحساس كردىاد ك ئەو زانايەيلە

نەتويەنن جواو پرسیارەيلى بىيەنەو، ھەرەوى خاترەبىر پار يا قەرادا ك ژن ومانلەگەى بىليگەجى وودەرەو شيونىگ بچووك تا وە تەنبايى بژيەى ورازەيل وەدى ھاتن ئايم بويىگەو، وەختى ئى برىارەدا ك تەمەن يا عەمرى ۲۹ سالان بوى. لە شوين ئەوگە ك چەندىن رووزگەردى تاشوينىگ ئارام وگونجياگ دىيو و رەسيەدار ئەنجىرىگ لەلە شار ئورڤيلا لە باكوور خوەرەلات ھندوستان ك دارگەوراو و بەرزىگ بوى و برىاردا لەورە بىمىنىگەو تا بتويەنى ھوير لەرازەيل ئايم بکەيگەو بويىگەو. لە شوين ۴۹ رووز مەنن لەو ناوچە عەقلى رووشنەو بوى و بويەبوودا وە مەعناى (پياو رووشنەويىر). لە شوين شەش سال لەھويروە كردن ولەيەكەوداين دەس كردە بلاوكردن بىرو باوەرەگانى ك يەكەم جار خىزانەگەى و باوگى باوەر وەپى ھاوردن، زوورم بىرو باوەرەيل بوودا لەوگەردەو بووك ك ئايم بتويەنى خوەى ئامادە بکەيگ و بىرەسيگە حالەت نىرفانا يەعنى (دونيا تەرك كردن).

بوودا چوار پەيرەو سەرەكى ئەرا ژيان داناگەو پەيرەو دەيل دىن بوودا وە چوار راسيە پىرووزگە ناوى بەن ك ئەيانەن :

۱- ژيان دویرەلە خوەشى وە ماناى تەواو  
۲- سەبەب نابەختەوهرى ئايم ئەوسەك ئايم مادەپەرەس و خوەى پەرەسە.

۳- وەختى ئايم برەسيگە نىرفانا يەعنى تەرك دونيا كردن توپەنى خوەى لەمادە و خوەى پەرەسى نەجات بىەى.

۴- ئەو حالەتەيلە ك ئايم رەسنە نىرفاناى يانەن (جوانبىنى، ھويررەين، راسگوويى، ھويرەوكردنەيل ڤويل).

دىن بوودايى نزيكەى شەش سەدەيا شەشەد سال تەنيا لە يەكە ئەرا ئەوگەو زووان نەقل كرياگەتا لەسەدى يەكەم زايىنى يا مىلادى لەولات سريلانكا نويسريياگەو خرياسە وەردەم پەيرەو دەيلى تا بڤوئەننەو. بوودايزم دو پەيرەو سەرەكى دىرى وناو دەيل (سیرافادا، ماھيانا) ك لەچەن ولات پەيرەو دىرن جوور ولاتەيل (ھند و لاوس وکەمبۇديا وسين) بوودىەگان داستانەيل خەيالى ڤەرەيگ دەنەپال بوودا، ئەرا نەمۇنەئوئيشن جاريگ بوودا بەرزەو بويەوبالەو گردگەئەرا ئاسمان ولەلەشى ئاگر بەرزەو بويە. بوودايىەگان ھانەوبووەرەك وەختىگ روح ئايم نارام گريگ ك مريگ و خوەى لەجەھان مادى دویرگرىگ وەيا وەختىگ رەسيگە حالەت نىرفادا يا تەرك دونيا كردن.

## گوتاما بوودا و دین بوودايى

كۆل سۈۋە

ژنىگ نابىنا ك تا ئەو سەعاتەلەژيان مەندويگ ، چەنەھا پىشبينى كردگەو زوورمىان راس دەرچىنەو ھاتنەسەدى ، لەوانەيش باراك ئۆبامى سىيەپووس بويەسەرۆك ئەمريكا و تەڤينەوئەگەى ۱۱ سىتەمبەر ، وەلى تا ئيسەڤرەيگ لەپىشبينىيەيلى مەندەبانەدى، لەوانەيش جەنگ جەھانى سىيم.

(فانجا) ئەو ژن نابىنا بوى ك پىشبينى ئەرا ڤرەيگ لەرويداگەيل جەھان كروىگ وەتايبەت رويداگەيل سىياسى، فانجا ناو تەواوى (فانجىليا جۆشترىو ڤا ديمىترىوڤا)س، ك لە ۳۱ كانوون دويم سال (۱۹۱۱) لەداپ بويەو لەعومر (۸۵) سالى لە ۱۱ ئاب سال (۱۹۹۶) لە (بىترىش) لەبولگارىيا كوچ كردگە.

فانجا پىشبينى رويداگەيل ڤرەيگ كردگە، وەلى لەو وەخت خوەى مەردم باوەر وەپى نەكردن و ئەھەمىيەت وەپى نەيان و ڤرەجاريش ڤسەى ناشرىن وەپى كردىان، وەلى لەشون ئەوگە چەن پىشبينىيگى رويدان و راس دەرچىن دى ئەو وەختەگرنكى يا ئەھەمىيەت وەڤسەيلى دريا. لەوانەيش:-

۱- پىشبينى ئەوگەرد يەكيتى سۆڤىت نىمىنىگ ، ئەو دەبوى لەو وەخت و سەعات خوەى لەسال ۱۹۹۱ يەكيتى سۆڤىت لەو وەخت حوكمرانى (مىخائىل گۇرباچوڤ)او ھەر لەبان دەس ئەويش رميا.

۲- تەڤينەوئەى كويرەى نەوئەى (چرنوبىل) ك فانجا پىشبينى ئەو رويداگەكرد .

۳- فانجا وشيارى يا تەحزىر داويگ ئەرا رويداگەيل ۱۱ سىتەمبەر، و توپىگ: (دو پراى ئەمريكا دوچار نەعرتەيگ بوون لەلايەن بالندەيگ پوولايەنەو).

۴- ئى ژن نابىنا ماوئەيگ ڤەراموش كريا، چويناكە پىشبينى كروىگ كەسيگ سىيەپووس بووگەسەرۆك مال چەرمگ ، وەلى لەو وەخت خوەى روى نەيا ، بەلكوو لەشون (۱۲) سال لەمردن (فانجا) باراك ئۆبامى سىيەپووس بويەسەرۆك مال چەرمگ ، ئمجا جاريگتر پىشبينىيەيل فانجا لەلايەن مەردمەنەھەمىيەت وەپى دريا.

۵- فانجا پىشبينى جەنگەيل ئى دوياخر (ئۇسيتيا) كروىگ ، يەيش راس دەرچى و ئى جەنگەيلەرويدان .

۶- لەو پىشبينىيەيل فانجا ك تائيسەناتەسەدى، و تگە: لەشون سالىگ لەسەرھەلداين قەيرانىگ ئابوورى جەنگ سىيم جەھانى بەريا بووگ، ك وەڤسەى فانجا ئى قەيران ئابوورى ئيسەڤرەيگ لەولاتەيل جەھان گرتەسەو و سالىگمان مەندگەئەرا ئەو جەنگە، وەلى ئەو وەپشا و تگە: شايبەت ھووكار جەنگ جەھانى سىيم تىرۆركردن يا كوشتن چوار سەرۆك ولاتەيل بووگ.

۷- مردن (ستالين) لە ۵ ئادار سال ۱۹۵۳ ، ك وەدويم سەرۆك رووسياو سەر كردەى راسەڤينەى دامەزرنەر يەكيتى سۆڤىت دانريەيگ ، ك تەرمەگەى تا ئيسەيش لەرووسيا مۇميا كرياگە.

۸- گومبوين كەشتى ژىر دەريايى رووسيايى (كۆرسك) لە ئاب (۲۰۰۰) لەدەرياي (بارىنتس) ك (۱۱۸) كەس لەتى گيان لەدەسدان .

۹- بىردنەوئەى (يەلتسين) لەھەلوژاردنەيل سەرۆكايەتى رووسيا.

۱۰- فانجا لەو وەختەك نەخوەش بويەلەسال ۱۹۹۶ ك ھەر وەو نەخوەشيشەگيان لەدەسدا، و تگە: لەشون مردنم دوپەتەيگ ۱۰ سالان ڤرەنسى شوون من گريگ و ئەو دوپەتەپىشبينى رويداگەيل كەيگ و ئەويش لەجەنگ جەھانى سىيم ديار دەيگ..

## وہ گورہی پيشبينى ژنىگ نابينا، جەنگ جەھانى سىيم نزيكەو بويە

كۆل سۈۋە





# ئمپراتوری خەرەنگز هەسەل

شۆرش شاواز

بری له ئیبیان پاسهوانی (که نوی) یه گه یان دهن  
ئەرا دیفاع کردن له که نویه گه ک مایه گانه و ئەرا  
نووا گرتن له په لامار دوژمنیان. بری تره ک  
له ئیبیان چوی ئسکورتا (پاسهوان) هانه ده ور  
مه له که، مه له که وه عه کس گیشتیایانه و ک  
هه سه ل خوهن، ئەوی هه سه ل نیه خوهید به لکوو  
له دو شاخه ک ها بان سه ر خه ره نگزه گانه و  
مایه ی چه شی ئەی مایه ناوی نانه ژل

له ناو ئەی سروشته (ته بیعت)  
ک هه زاران جوور گیاندار ژیان  
کهید، هه ر کامیبیان له ئەی  
گیانداره یله وه جووری ته رتیب ژیان  
خوهیان دانه. له ناویان ژیان کردن  
خه ره نگز هه سه ل فه ره جوانه و  
بال ئەقل کیشنیدن ک له بانیان  
زانایه یل په یجووری بکه ن.

وا پی که ن بوو درن له ش گیانداره گه ناو که نویه گه نه گریگه ور وهی  
فرمه گه ن نه وشار که ن!  
له قه ی دو پای دویانگ خه ره نگزه یل هه ر کامیبیان شه ش تا هه شت  
خار له دو ته ره فه و دیرن، ئەی خاره یله چوی سه وه ته ی مینی وه ختی  
گه رت گول جه مه و که ن ئەو خاره یله ک ها پای دویان گه رت  
گوله گه گرن، وهل وه یکا هاوردن ئەو خاره یله قه ی پایانه نیه یل  
گه رته گه برشیه ییدن. ئەلبه ت وه یش بویشیم شه هد گول یا گیا ک  
چوی شیرمپنیه یید وه دم به نه ی ئەرا که نویه گیان.  
ئینگه هه سه ل چوین درس که ن؟ پێشت وه ک شه هد و گه رت گول  
جه مه و کردن ئمجا به شی له لیان وه دم ئەی شه هد و گه رت گوله  
جان، جانە ی جانە ی تا بوو گه هه سه ل، ئەی هه سه له چوی خه زینه له زه ر  
و زیور ئەرایان مینی وه جووری تویه نیمین بویشیم بانکیانه. هه م  
له ی خوهن هه م ئەمازی که ن ئەرا زمسانیان. له سستمی دیفاعی یان  
ک وه پی ئویشن نیش و ها له ناخر له شیان فه قه ت تویه نن یه ی جار  
وه کاری بارن وه نه وه یشه وه نه ی ده لیله ک نیشیان چوی مه لیل تره ک  
نیه وه له قه ی نیشه گه یان خار هه س وهل یه ی گا دهنه گیانداره یگه و  
له ناو له ش ئەو گیانداره مینیه گه جی و له له شیان بووده و یه بایس  
بووت ک بمرن و چوی ته مه ل ئەوسا هه یه ی شه نگ دیرن! شایه ت  
ئەی سستم نیشیانه کدنه چیشتیکه و مرن وه ئەی سه به یشه بووت  
ک دی پاک نیین و ئەرا یه گ ئالووده بوون وه هه سه له گه خه راو  
نه که ن له یوا درس کریانه وه یشه خودا زانی!!؟. له مه سه لیش دیریم  
ک ئویش فلان که س چوی خه ره نگز هه سه ل مینینگ فه قه ت جاریگ  
نیش ده یید؟

خوهیان خواردن ره سننه کرمه یله ک هیمان نه وینه سه خه رن گز. ئمجا  
وانه ک له زه مان کرمیه و له ژله ی شاخ خه ره نگز مایه گانه و له نه و  
ژله مژینه و خواردن خواردنه بوونه خه رن گز نیره. ئەی خه ره نگزه یل  
نیره ویچ کاری نیه که ن، کاریان فه قه ت خواردن و خه فته تا  
زه مان ک مه له که توابدن سویری بکه ییدن. وه ختی مه له که توابدن  
سویر بکه ییدن له که نویه گه ی ده رچووت، وهل ئەی ده رچینا ته مامی  
خه ره نگزه یل نیر که فنه و شوونی.  
مه له که بال گریده و وه ره ئاسمان چووت و مووله ق گری ئەی  
قه ره چووت تا ئەو ج گرید له ناو خه ره نگزه یل نیر ک له شوون  
مه له که چینه یه کیگیان ک له گیشتیان وه قه وه ت تره مرسیگه مه له که و  
له ئاسمان وهل یه کا جفته و بوون و ئەی سویر کردنه له ئاسمان سه ر  
گریدن وه مه له که وه کام دل ره سیگن! ئمجا پێشت وه ک خه ره نگز نیر  
هل مه له که یه جفته و بوی یا (نامیزش) کرد دهر جا مریدن. وه ختی  
مه له که تیه ییدو وه که نویه گه ی ئمجا قه ل قام نیره یل ده س وه پی  
که ییدن وه خه ره نگزه یل مایه ته مام خه ره نگزه یل نیر کوشن، چمانی  
دی کاری ک وه ملیان بوی ته واو بویه و نان مفت نیرن به نه پییان و  
وه چوی ئقتزای سروشت ئەگه ر که سی له لیان کار نه که یید بایه له به یین  
بچووت چوین ئەی رژیمانه نیاز وه ته نه په ره ور و مفت خوه نه یه ریید.  
ئەگه ر گیانداره یل بو یچگی چوی مویش یا مه لیل تره ک بتوان  
بچنه ناو که نویه گیان پاسه وان یا (گاردی) دیرن ئەی پاسه وان وه ل  
یه کا یورش (هیرش) به نه سه ری و کوشنه ی. ئمجا وه موومی ک  
خوهیان دروس که ن پێشت وه ک ئەو گیانداره کۆشتن ئەگه ر زووریان  
نه ره سی له که نویه گ بوونه یه و ده یشت موومیایی که ن ئەرا یه له ی

س خان له شان که نویه گه له ته ره ف خه ره نگزه یل مایه وه نه لوزیه ییدن.  
ئمجا مه له که تیه دن وه شاخه یل خوه ی له ژل یا شیه یگ ک له لییان  
ته را وه یه ییدن خواردن ده یده نه و کرمه یله ک هیمان نه وینه سه خه ره نگز  
جما مه له که نه زانید وه قه ول کوردیه گه ی خوه مان (مار له ئاسین  
خوه ی په ره ورش ده ی؟) ئمجا بزانه لهروی ئحتیاته و فکر و هویر  
دویارووژ که ن ج مه له که خوه ی ج خه ره نگزه مایه گان کاره گه ر. له لای  
خوه یان هویر وه که نه و نه وای خه ره نگز مه له که نه خوه ش بوودن یا  
بمیری، ئەرا وه نه ی کاره که ن تا ئەگه ر مه له که چیشتی وه سه ری هات  
مه له که ی داشتوون تا بنه نه جای! له لای تریشه و فکر و هویر  
وه که نه و ک ژماره یان فه ره وه بووت جی نه یرن بایه س وه چ دهر  
بکه ن یانی خوه یان ئەی قه ره دیموکراتن ک شوورش وه ده س خوه یان  
دروس که ن! ئمجا وه هار ک بووت و گول و گیا ئەنگه ز یا سه ونزه و  
بووت جمووییل خه ره نگزه یل ده س وه پی که یید. ئینگه وهل وه هارا  
بووده شه ر مه له که یل، له ناو خان شان که نویه گه چه ن مه له که دروس  
بویه. ئەگه ر مه له که ی زینی که نویه گه و ک خه ره نگزه گان  
سه ره په رستی که یید جایل و جوان بووت نیه لیدن مه له که ی تره ک  
جیه گه ی بگریید و شوورش و کووده تا خونسا که یید. ئەگه ر سن داشت و  
ژماره ی خه ره نگزه یل فه ره بووت جین جایه له یل ناو که نویه گه کووده تا  
که ن و که فنه شوون مه له که یگ و چن تا بزانه لهروی جی گرن!؟.  
مه له که له مایه ی ژیان ک وه تیم دو یا سنی سال ژیان که یید فه قه ت و  
فه راهه ت یه ی جار سویر (زه ماوه ن) که یید. ئەویش وه ختیگه ک توابدن  
تویه م یا به زر به رشنید، ئمجا ئەی سویر کردن مه له که فه ره جوانه و  
خوه شه. له ناو خانه یل که نویه گه خه ره نگزه یل مایه وه شاخه یل

خه ره نگز هه سه ل ک هه سه ل له شه هد گول و گیا درس که یید،  
له سستم و رژیم ژیان که ن ک مه له که دیرن. مه له که له ناویان دو  
تا سنی سال ژیان که یید، ئەلباهیان وه پییان ئویشن خه ره نگز کاره گه ر.  
خه ره نگزه یل کاره گه ر ته مامی مایه ن وه بیقه ی له خه ره نگز مه له که،  
ئەلباهیان مایه ی ژیان له ته واوی جووره یلیان چل تا شه س  
رووژه. ئەرا په ییا کردن شه هد گول و گیا چه ن خه ره نگز لییان چوی  
فه راو (پیشاهه نگ) چن جی نه نه خوووتن له گول و گیا دوینه نه و  
ئمجا ته مام ئەو مه سیره ک هاتنه وه پییا نیسانی نه ن وه له ش خویان  
مالنه ئەو جییاو یا ناو دم خوه یان که نه ملیا، ئەوه کانتیش ئەو  
وه خته له شوونیان چن.

له ناو خوه یان سستمی دیرن، بری له لییان پاسه وان  
(که نوی) یه گه یان دهن ئەرا دیفاع کردن له که نویه گه ک مایه گانه و  
ئەرا نووا گرتن له په لامار دوژمنیان. بری تره ک له لییان چوی  
ئسکورتا (پاسه وان) هانه ده ور مه له که، مه له که وه عه کس گیشتیایانه و  
ک هه سه ل خوهن، ئەوی هه سه ل نیه خوهید به لکوو له دو شاخه ک  
ک ها بان سه ر خه ره نگزه گانه و مایه ی چه شی ئەی مایه ناوی  
نانه ژل، ئەی ژله له شاخه یل خه ره نگزه گان وه ختی مه له که ورسی  
بووت ته را وه یه ییدن. هه رسال له وه رزی (فه سل) وه هار ک زاو  
زییان فه ره بوودنه و وه جیبیان ته نگه و بووت شوورشی نه رم و بیی  
ده نگ جوی شوورش نارنجی یا مه خمه لی ک له نوکراین کریا، له ناو  
ئەوانیش هه ر سال ئەی شوورش هه ریه ک وه زوووان خوه مان ئویشیم  
توووان وه چ دهر بکه ن! ئەی وه چ دهر کردنه له زمسانه و ئەرای  
حازرتی کردنه، له ناو تویه م یا توخمی ک مه له که رشنیدن دو یا





## قسه و رهفتار گونجیاگ له وهخت و مهقام گونجیاگ

ماجد سوېره مهېری

خونه وارمیل خوه شه وویس

گشت کهسیگ لهی دنیا خه ریک کار وه فرمان خوه په و ها وه شوون نهو رزق و رووزیه ک خوداوه ند کهریم نه رای نویسانیه سهی وکرديه سهی نسوی وه مهرجیگ بجمیه یگ و بجویلیه یگ چوینکه وهک پیشینه یل ئویشنه ی (حهره کهت بهرکهت دیری)، وهی له بان نه وه پشه وه دنیا جار جاری یهک درهفت یا فورسه ت ته لایک پیشکش که یگه ناده میزاد ک نه گهر وه هووشمه ندی ودانیاییه وه وهکاری باریگ شایهت ئاست ژبان وگوزرانی وه رهو خاسی بووه یگ ، وله بارووه زع دیاری یگ وه رهو بارووه زع فرده خاستر جیوازی بکه یگ ، وه چه واشه ی نه وه پشه وه نه گهر هات ونه زانست نهو درهفت یا فورسه ته وه هوشیاری و ئافلی وه کاربووه یگ شایهت تویش فهتاره تیگی باریگ ، یا ههر نهوگ دو یاخر تویش په شیمانی بووگ نهرا وه زاح داین نهو درهفته، چوینکه گشت چشتیگ لهی دنیا ههل ومهرج و شهرت وشرووت خوهی دیریگ ، وبایه سه ناده میزاد بزانیگ چ وهخت قسه یا رهفتار بکه یگ وچ وهخت دم خوهی بووه سیگ و تهک وجم نه که یگ ، تا تویش زهره د نایگ.

خونه وارمیل نه زیز بیلا سهردان وه ژان ناریمن وکول وکولې بایمنه سهر باس و وسهرهاته گه ی ئی جارمان ک شایهت معنای نهو هسه یله ک باسیان کر دیمن وه شیوه ی پراکتیکی یا ته تبقی یگ نه ارادان ئاشکراوه بکه یگ : له یه کیگ له سووپه مارکته یل گه ورا له ولاتیگ له ولاته یل رووژئاوا وهخت نانخواردن نیمه وروو هات، لهی نانه بهر یوه بهر یا مدیره گه و ژمیر یار یا محاسبه گه و فرووشیاره گه بریاردان بچن نهرا ریستوران ت یا مهتعمم نزیکیک له شوون کاره گیان، له ریگه چه ویان کهفته کابری خورده فرووشیگ ک له بان شوسته یا ره سیفه گه (کنار جاده گه) قهیری چشت کونه

ولاوه کردویگ، نه یانه یش چه ویان کهفته چراخمویشی کوینه یگ وبریاردان بسیننه ی، وهختی وه دم ریوه وه رهو ریستوران ته گه چوین ، فرووشیاره گه توست ته پ وتووژ بان چراخمویشیه گه بسریگ وپاکیه و بکه یگ ، لهی نانه وه یه ی جار دویکه ل چروپریگ لهی ههلسیا وبویه یه ی جنووه کی ده متر بالای ناوشان بان وگه ورایگ ، ئی جنووه که نه رده ی بهرزیگ جوور ته شبه رق وگرم وهور لهی راسه و بوی وت : ههر یهک له ئیوه داوای ته نیا یهک چشت له لیم بکه یگ نه رای جیوه جییی که !! فرووشیاره گه یه کسه ر هاته زووان و وت: یه کم جار من داوا که !! ... برا من تووام خودم له ناو یه ی کهشتی تونیک له ناوراس دویرگه یا جهزیرمیل نه لبه هاما بوینم وشنه وای فینک و خوهش به یگ له دهمچه وم. جنووه که گه ده سیگ دره و کرد و وه چه ونویقانتیگ فرووشیاره گه نوقمه و کرد ... لهی نانه ژمیر یاره گه قهیری سیایله کرد ودهس کرده رجا وتکرا وهاوار کرد: بوومه قوربانند من له شوون نهو داوا کهم، من توام نه لئان خودم له زیر دهس شووخ نه سمه ریگ بووم له دویرگه یا جهزیردی هاوای تا گیانم گشتی وه دهس وپه نجه ی نه رمی بوولایگ!! جنووه که گه جاریگ تر دهس وپه نجه ی دره و کرد و وه یهک جار ژمیر یاره گه یش نه ماری لهو شوونه، ....

ئی جا نووره ی بهر یوه بهر هگه هات ک وه نهو په ر سهر دیه و په نجه ی نا بان سه عاته گه ی بان دهسی و وت : من توام له دو یای ته مام بوین یهک سه عات ئسراحت و نانو خوار دنه گه خودم له ناو سووپه مارکته گه بوینم ، لهی لام فرووشیاره گه لهو لام ژمیر یاره گه نیشتوین!!! ممه ر ئی وسه رهاتیشه نه وه سه تو بایه سه بیلید یه کم جار بهر یوه بهر هگه د قسه بکه یگ تا بزانید ریره و یا (نتجاه) قسه گه ی وه ره و کاملا چووگ!!!

## رووژ نوو

محمد حسنی نیا

شهوی سهر د شهوان سهر د خه وم سهر د و سر کردیه

لهو گووړ ناوومیدیه ته رم دلم دهر کردیه

خودا برهس وه دادمان له وشکه سال وقهیت وقر

لهی سارده چاره ههر که سی ناگر له لای گر کردیه

تابووت ومهرگ و بار خه م دهسه ات ئی ده ورانه سه

شاشیخ ئرا شیخان شار جانتا له زهر پر کردیه

نمان پاک ئرا خودا له هویرمانه و بر دیه

کتاو شیعر ناشقی ئی بی خودا شر کردیه

مه نووره دهر که سی نیه تیه ی ئرا نه جات تو له شو

چرا ک زهمان سته م سیمرخ گهر کر کردیه

سروود ناوومیدی نه ر له قورن دل درای وه در

میئی ک دالگ زهمان له وهختی زا مبر کردیه

له ترس گیان و خه وفا نان کار وه جایی هاتیه

مه لا له مه کته و نه دهب زوان دل بر کردیه

ههراسی شیخ وتیخ ومیخ له شار وشاخ وداخ ویاخ

شوعله ی شهرار شه وکوشی سیه و سهر د و سر کردیه

مه که ف له پا نه گهر ک شو و سه نگین وسه ردو ساکته

هه ئس بزبان ک رووژ نوو دهوار شو و شر کردیه